

GRONINGEN SEAPORTS

Ons kenmerk: 2015.04135
Onderwerp: Agenda AB vergadering d.d.
1 oktober 2015

Aan de leden en plaatsvervangend leden
van het Algemeen Bestuur van
Groningen Seaports

Delfzijl, 22 september 2015

Geachte leden,

Namens de voorzitter nodig ik u hierbij uit voor het bijwonen van een vergadering van het Algemeen Bestuur van GR Havenschap Groningen Seaports, die zal worden gehouden op **donderdag 1 oktober a.s. van 9.30 – 12.30 uur** bij Groningen Seaports aan de Handelskade Oost 1 te Delfzijl.

De agenda voor deze vergadering luidt als volgt:

1. Opening

2. Mededelingen en inkomende/uitgaande stukken

Mededelingen GR

- a) Proces besloten AB inzake AvA d.d. 1 september (bijlage)
- b) Vergaderen met IBabs
- c) Btw-compensatie
- d) Vragen van AB-lid Wolters (bijlage)
- e) Openbaarheid AB-agenda
- f) Opstellen jaarrekeningen 2015 en begroting 2017
- g) Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen
- h) Grondslag dienstenvergoeding (bijlagen)

Mededelingen GSP NV

- i) Voortgangsrapportage Havenvisie (bijlage)

3. Verslag van de vergadering van 2 juli 2015

Het verslag (2015.04130) en de actiepunten (2015.04133) zijn bijgevoegd.

4. Zaken betreffende de GR Havenschap Groningen Seaports

- a) Aandeelhoudersstrategie (2015.04138).
Ter besluitvorming

5. Rondvraag

6. Sluiting

Met vriendelijke groet,

GRONINGEN SEAPORTS

H. Doeven
secretaris

17 maart 2014

Minister Kamp van Economische Zaken biedt het rapport '*Chemiecluster op stoom*' van de commissie Willems aan, aan de Tweede Kamer.

7 juli 2014

AkzoNobel en Eneco vragen Groningen Seaports een leidende rol te nemen in de ontwikkeling van een nieuwe 30 bar stoomleiding.

29 september 2014

Partijen ondertekenen de samenwerkingsovereenkomst inzake engineering van een 30 bar stoomleiding.

Oktober 2014

ECN stelt de subsidieregeling inzake aanpassing van de SDE+ regeling. AkzoNobel en Eneco hebben overleg met ECN. De rekenmethodiek van ECN levert voor Eneco en AkzoNobel geen rendabele business case op.

December 2014

ECN blijft rekenen aan de subsidieregeling inzake aanpassing van de SDE+ regeling.

20 april 2015

SDE+ subsidie loket is opengegaan. Eneco vraagt subsidie aan voor stoomlevering.

27 april 2015

AkzoNobel en Eneco starten onderhandeling inzake stoomlevering.

29 april 2015

Concept huurovereenkomst wordt door Groningen Seaports gestuurd aan Eneco en AkzoNobel.

13 mei 2015

RvC vergadering Groningen Seaports waar RvC aan de bestuurder laat weten dat Groningen Seaports zich maximaal moet inspannen voor zelfstandige projectfinanciering.

7 juli 2015

Eerste inhoudelijke bespreking met AkzoNobel over de huurovereenkomst. AkzoNobel geeft aan als enige contractpartij te willen zijn.

11 augustus 2015

Eneco en AkzoNobel laten weten beide als contractpartij te willen tekenen op de huurovereenkomst.

17 augustus 2015

AkzoNobel en Eneco hebben termsheet uit onderhandeld inzake stoomlevering.

18 augustus 2015

Spoedoverleg directie Groningen Seaports, AkzoNobel, Eneco. Eneco geeft aan op 1 september garantie te moeten hebben van Groningen Seaports dat de stoomleiding gerealiseerd gaat worden. Eneco moet uiterlijk 1 september, als onderdeel van de SDE beschikking, een bankgarantie van € 9,6 mln afgeven aan de Staat

19 augustus 2015

Eerste inhoudelijke bespreking met Eneco en AkzoNobel aangaande de tekst van de huurovereenkomst

24 augustus 2015

Huurovereenkomst zover uit onderhandeld met Eneco en AkzoNobel dat financieringsvraagstuk op basis van de huurovereenkomst aangeboden kan worden aan de banken.

28 augustus 2015

Banken geven mondeling eerste reactie aangaande financierbaarheid van het project.

31 augustus 2015

Banken sturen termsheet aan Groningen Seaports inzake financiering van het project.

MT vergadering Groningen Seaports gevolgd door RvC vergadering Groningen Seaports.

RvC geeft bij bestuurder aan de AvA te willen informeren.

1 september

Bestuurder Groningen Seaports en voorzitter auditcommissie van de RvC brengen in de ochtend een bezoek aan de voorzitter van de AvA. De voorzitter van de AvA roept het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Delfzijl/Eemshaven in spoedzitting bijeen.

Na een positief besluit van het Algemeen Bestuur krijgt de bestuurder van Groningen Seaports het mandaat verleend om de huurovereenkomst te tekenen.

De ondertekende huurovereenkomst wordt verstuurd aan Eneco en AkzoNobel.

Eneco en AkzoNobel ondertekenen de termsheet die het stoomcontract regelt tussen beide partijen.

Eneco en AkzoNobel ondertekenen de huurovereenkomst met Groningen Seaports die het stoomtransport regelt.

Eneco stuurt bericht aan Ministerie van Economische Zaken dat Eneco de beschikking accepteert.

Eneco geeft bankgarantie af ter hoogte van € 9,6 mln aan het Ministerie van Economische Zaken.

Aan : GSP NV
Van : GR Havenschap GSP
Betreft : Vragen aan NV van AB-lid Wolters in AB van GR GSP op 2 juli 2015
Datum : 7 september 2015

1. Wat betekent de verder negatief oplopende waarde van het derivaat van GSP NV, in combinatie met de aangekondigde oproeping door Societe Generale van de 'breaking clause' van het laatste derivaat, voor: de herfinanciering van GSP NV, de door GSP NV zelf gestelde financiële ratio's van GSP NV, het eigen vermogen van de NV op korte en lange termijn, de risico's voor de huidige borgstellende GR-partners en de lange termijn winstverwachting van GSP NV;

Antwoord: Indien SocGen inderdaad in februari 2016 gebruik maakt van de contractuele mogelijkheid tot opzegging van het contract betekent dat dat de dan geldende actuele waarde van het contract voldaan dient te worden. Indien dat een negatieve waarde is dient GSP die aan SocGen te vergoeden; bij een positieve waarde dient SocGen een vergoeding aan GSP te betalen. Wanneer het derivatencontract niet wordt voortgezet betekent dit voor GSP dat over een lening van 100 mln euro een renterisico wordt gelopen. De wijze hoe hiermee om te gaan vormt onderdeel van het dossier herfinanciering & derivaat zoals dat momenteel onder toezicht van de auditcommissie door de NV wordt uitgewerkt.

2. Vanwege fine-tuning afspraken verzelfstandiging en voortschrijdend inzicht zijn beoogd voorzitter AB en voorzitter van RvC voornemens om de optelsom van de dienstenvergoeding van de GR aan de NV, de safe harbourpremie die de NV betaalt aan de GR voor de borgstelling en de jaarlijkse rentevergoeding die de GR-partners ontvangen voor de NV ter bekostiging van een eerder faillissement van het vroegere havenschap met ingang van begroting 2017 in totaal op ca. € 0 euro uit te komen, incl. een eigen bescheiden onderzoeksbudget voor de GR, zolang er sprake is van een forse borgstelling vanuit de GR. Hoe kan het dan gebeuren dat over 2014 toch een negatief resultaat voor de GR wordt gepresenteerd. Hoe kan in de volgende jaren worden gerealiseerd dat het resultaat van de GR werkelijk op € 0 uitkomt.

Antwoord: De GR heeft een eigenstandige verplichting (rentevergoeding van 190.000 euro) jegens haar participanten Delfzijl, Eemsmond en prov. Groningen. Het Dagelijks Bestuur is in overleg met de NV over mogelijkheden dit voor de GR resultaatneutraal te verwerken.

3. We dringen aan op het aan ons presenteren van een lijst van geaccordeerde projecten, vervangingsinvesteringen, interne projecten en onvoorziene projecten die vallen onder de bestaande borgstelling vanuit de GR. Op welke termijn kan dit worden verwacht?

Antwoord: In de Borgstellingsovereenkomst tussen GR en NV, overeengekomen op 14 juni 2013, is de gevraagde lijst reeds opgenomen. De borgstellingsovereenkomst, alsmede de desbetreffende bijlage is aan deze vragenlijst toegevoegd.

4. We dringen aan op een discussie over grondverkoop vs. erfpachten van grond en wat dit betekent voor herfinanciering van GSP NV alsmede voor de exploitatie van GSP NV op langere termijn als de gronden wel verkocht zijn maar ook onderhouden en beheerd moeten worden vanuit andere lopende inkomsten. Op welke termijn kunnen we hierover een nota verwachten.

Antwoord: In het najaar zal de directeur hierover spreken met de RvC, waarna uitkomsten verwerkt zullen worden in het aan de aandeelhouder aan te bieden bedrijfsplan.

5. Welke ontwikkelingen zijn er met betrekking tot nieuwe verdienmodellen en op welke termijn kunnen we hier nadere informatie tegemoet zien? Wat is de verwachting met betrekking tot de ontwikkeling van de post salarissen en sociale lasten? Deze geeft nu nog een oplopend beeld te zien, maar wat is de verwachting met betrekking tot deze post in het licht van de naderende beheersfase van GSP NV na de sterk expansieve fase?

Antwoord: Zodra zich commerciële kansen voor doen, worden via de reguliere besluitvormingskanalen (RvC - > AvA) voorstellen gedaan. In kader van aanbevelingen Cie Willems zijn gesprekken met AkzoNobel gestart over overname van utiliteiten door GSP NV. In ruil daarvoor zal AkzoNobel investeren in uitbreiding van haar activiteiten in de haven van Delfzijl. Van beheersfase is bepaald nog geen sprake. Denk aan komst van Google en enkele andere grote projecten. Bovendien wordt door de NV altijd gewerkt met een zgn. flexibele schil van ingehuurd

personeel. Post salarissen/sociale lasten zal dus niet op korte termijn dalen.

6. Wat is de verwachting met betrekking tot de ontwikkeling van de post salarissen en sociale lasten? Deze geeft nu nog een oplopend beeld te zien, maar wat is de verwachting met betrekking tot deze post in het licht van de naderende beheerfase van GSP NV na de sterk expansieve fase?

Antwoord: zie vraag 5.

7. Op welke termijn kunnen we een nieuwe en verbeterde risico-inventarisatie tegemoet zien?

Antwoord: De risico-inventarisatie doorloopt binnen de NV een tweejaarlijkse cyclus en zal in het laatste kwartaal van 2015 weer worden doorlopen.

8. We vragen nogmaals om een nadere onderbouwing van de dienstenvergoeding die door GSP NV aan de GR in rekening wordt gebracht.

Antwoord: de onderbouwing van de dienstenvergoeding is aan het DB ter hand gesteld.

9. GR GSP dient met ingang van 2016 te voldoen aan de statuten waarin staat dat begroting en jaarrekening voor 1 april en in ieder geval zes weken voordat zij aan het AB worden aangeboden aan Provinciale Staten zijn verzonden.

-

10. Welke consequentie heeft negatieve resultaat op de derivaten op het moment waarop GSP NV zonder borgstelling van de GR kan functioneren?

Antwoord: Er is momenteel geen negatief resultaat op het derivaat. In de jaarrekening over 2014 van de NV is aangegeven dat over de gehele looptijd van het contract (tot 2042) er een grotere financieringsbehoefte bestaat dan het volume van het contract (100 mln. euro). Dit is door de accountant getoetst. Als gevolg van deze sluitende 'hedge' is er geen reden tot afboeking en dus ook geen sprake van een negatief resultaat op het derivaat. Wanneer de financiële verplichtingen die onder de borgstelling vallen zijn afgelost (volgens de uitgangspunten zoals geformuleerd op moment van verzelfstandiging is dat in 2032) heeft het huidige contract (indien niet wordt opgezegd door SocGen dan wel tijdig genoveerd) nog een looptijd van 10 jaren. Dat betekent dat voor de dan resterende looptijd voor de NV geen renterisico wordt gelopen over een financiering van 100 mln. euro aangezien daar de vaste rente voor geldt van 3,49%. De wijze hoe om te gaan met de aangekondigde opzegging door SocGen vormt onderdeel van het dossier herfinanciering & derivaat zoals dat momenteel onder toezicht van de auditcommissie door de NV wordt uitgewerkt.

11. Welke projecten zijn mogelijk gemaakt door derivatenregeling met Société General en wat is het rendement geweest op deze projecten?

Antwoord: Het derivatencontract is gesloten met het oog op de investeringen in het Energypark en toekomstige investeringen. Voor deze investeringen wordt een rendementscriterium gehanteerd van 6,5%.

12. Welke ontwikkelingen zijn er met betrekking tot de samenwerking met de commissie Willems en het chemiecluster?

Antwoord: Aanleg van stoomleiding Eneco – AkzoNobel is eerste concrete resultaat. Onderhandelingen met AkzoNobel over overname utiliteiten in ruil voor investeringen door AkzoNobel zijn gestart. Door Min. EZ en bedrijven wordt een innovatie-agenda opgesteld op basis van concrete projecten. Samen met Min. EZ wordt gewerkt aan een overzicht van 'belemmerende wetgeving', die realisatie van investeringen door bestaande en nieuwe bedrijven in de weg staat.

13. Kan het exploitatieresultaat zoals dat wordt voorzien in de begroting voor 2015 worden onderverdeeld in een resultaat met betrekking grondbeheer en het resultaat op de andere bedrijfsactiviteiten?

Antwoord: Kosten m.b.t. grondbeheer en kosten m.b.t. andere bedrijfsactiviteiten zijn integraal met elkaar verweven. Het is daarom niet mogelijk om daar separate exploitatieresultaten voor te

berekenen. Wel is, a.g.v. de gedifferentieerde facturering over gronden en andere havenactiviteiten een verdeling gemaakt op opbrengstniveau in begroting en jaarrekening.

Aanvullende vragen AB-lid Wolters

14. Wordt gedurende de looptijd (van het derivaat) ook elk jaar een soort premie betaald? Zo ja, hoeveel is dat? Zo ja, is dit de afgelopen jaren dus steeds betaald en hoeveel geld was daar mee gemoeid?

Antwoord: betalingen volgend uit het derivatencontract volgen uit het verschil tussen de vaste contractrente (3,49%) en de variabele driemaands euribor rente. Indien de variabele rente lager ligt dient GSP het verschil aan SocGen te vergoeden. Daar staat tegenover dat GSP dan tegen een lagere marktrente daadwerkelijk de financiering kan aantrekken. Per saldo betaalt GSP dan over de financiering 3,49%.

Wanneer de actuele rente hoger ligt dient SocGen het verschil aan GSP te vergoeden. Daar staat tegenover dat GSP dan tegen de hogere rente financiering moet aantrekken. Per saldo betaalt GSP dan wederom 3,49% over de financiering.

Uit hoofde van de CSA dienen beide partijen de actuele waarde van het contract (minus een drempel van 7,5 mln euro) als borg te storten. Ten behoeve hiervan wordt kasgeldfinanciering aangetrokken. De jaarlijkse lasten bestaan uit de fundingkosten van het als borgstelling gestorte bedrag.

15. GSP heeft wel steeds kort lopende leningen afgesloten. Nooit overwogen om bij Credit General te gaan lenen? Als wel langlopend geleend gaat worden is CG dan nog in beeld?

Antwoord: Aangaan van de financieringen gebeurt op basis van een inschrijving door meerdere financiële partijen waaruit de meest voordelige aanbieder wordt gekozen. SocGen heeft aangegeven geen rol te kunnen/willen spelen in de lange termijn financiering van GSP.

16. Steeds wordt geschermd met de huidige marktwaarde van het derivaat, waarbij gesteld wordt dat dat is opgebouwd uit wat er over de hele looptijd uiteindelijk afgerekend moet worden, dus tot aan 2032. Hoe kan dan het derivaat in feite opgezegd worden per februari 2016 terwijl de dan in te boeken strop gebaseerd is op het doorlopen van het contract tot 2032?

Antwoord: het contract heeft een looptijd tot 2042, niet tot 2032. De aangekondigde opzegging volgt uit de contractuele bepaling dat zowel SocGen als GSP periodiek het contract kunnen opzeggen.

17. Was GSP zich eigenlijk bij het afsluiten van de contracten bewust van de risico's?

Antwoord: Bij afsluiten van de contracten hebben het toenmalig Dagelijks- en Algemeen Bestuur zich uitvoerig laten adviseren door externe juridische en financiële partijen.

18. Stel dat het contract niet wordt opgezegd, wat kan de 'waarde' van het derivaat uiteindelijk in 2032 maximaal worden, negatief of ook positief?

Antwoord: in 2032 zou het contract nog een looptijd hebben van tien jaar tot 2042. De waarde van het contract in 2032 is afhankelijk van de dan geldende referentie rente. In 2042 zal het contract een waarde nul hebben.

19. GSP schermt steeds met het argument dat zonder deze 'verzekering' veel van de uitgevoerde projecten niet mogelijk zouden zijn geweest. Waar is deze bewering op gebaseerd? Welk project zou dan niet zijn doorgegaan?

Antwoord: het derivatencontract was onderdeel van de besluitvorming door het toenmalig Dagelijks- en Algemeen Bestuur omtrent de investeringen in het Energypark.

20. De lange termijn planning van GSP voorziet in een afbouw van de borgstelling door de GR. In 2032 zou dit afgebouwd kunnen zijn en zou GSP zonder deze borgstelling moeten kunnen;

-

21. De derivatenstrop gaat toch ten koste van het op te bouwen eigen vermogen? Als dat zo is, dan zal die 2032 ook niet haalbaar blijken?

Antwoord: het derivaat is een instrument ter afdekking van een renterisico en heeft, bij voortzetting van het contract, geen directe relatie met op te bouwen eigen vermogen. Het wel of niet opbouwen van eigen vermogen volgt o.a. uit toekomstige netto resultaten, looptijden van aflossingsverplichtingen en dividend-afspraken.

22. Zal de verslechterde vermogenspositie t.g.v. de afhandeling van het derivatencontract niet leiden tot verslechtering van de condities waaronder leningen zijn af te sluiten?

Antwoord: zie vraag 21

Bijlagen: borgstellingsovereenkomst (incl. bijlage) d.d. 14 juni 2013, behorend bij antwoord vraag 3

ALGEMEEN BESTUUR GR HAVENSCHAP GRONINGEN SEAPORTS

ONDERWERP	GRONDSLAG DIENSTENVERGOEDING		
DATUM	18 september 2015		
		STATUS	☒ Ter informatie
			☐ Ter advies
			☐ Ter goedkeuring

TOELICHTING	<p>In juli 2014 en december 2014 zijn in het Algemeen Bestuur enige vragen gesteld over de in de jaarrekening 2013 en begroting 2014 van de Gemeenschappelijke Regeling opgenomen dienstenvergoeding.</p> <p>De dienstenvergoeding betreft een vergoeding voor de door de NV uitgevoerde publieke taken welke formeel onder de verantwoordelijkheid van de GR vallen maar operationeel worden uitgevoerd door de NV. Globaal gezien betreffen het vooral de taken van de havenmeester en het onder hem vallende nautisch service centrum. Tussen de GR en de NV is op 14 juni 2013 een dienstverleningsovereenkomst vastgesteld (zie bijlage) waarin dit is vastgelegd en beschreven. Ook is daarin opgenomen dat de GR de NV een vergoeding dient te betalen voor alle kosten die samen hangen met de uitvoering van die publieke taken.</p> <p>In de dienstverleningsovereenkomst is vastgelegd dat de GR en de NV in onderling overleg de hoogte van die vergoeding dienen vast te stellen. Dit heeft te maken met het gegeven dat de GR geen zelfstandige inkomstenstroom heeft. De enige kasstroom naar de GR toe is er een vanuit de NV. Die kasstroom is het gevolg van de borgstelling op de financiering die door de GR is gegeven jegens de NV, en de rente op de lening verstrekt door de GR.</p> <p>De zogenoemde safe harbourpremie die de NV betaalt aan de GR volgt uit Europese regelgeving inzake staatssteun. De safe harbourpremie is een kasstroom die het gevolg is van de borgstelling op de financiering die door de GR is gegeven jegens de NV, en de rente op de lening verstrekt door de GR. Dit is tussen GR en NV vastgelegd in de borgstellingsovereenkomst (zie bijlage).</p> <p>De hoogte en onderbouwing van de Dienstenvergoeding.</p> <p><i>Huidige werkwijze</i></p> <p>Tijdens de verzelfstandiging van de NV is de hoogte van de dienstenvergoeding een belangrijk onderwerp van gesprek geweest. Aangezien de GR geen andere inkomstenstroom heeft dan die safe harbourpremie en de rente op de verstrekte lening is bij de verzelfstandiging afgesproken en besloten dat de dienstenvergoeding in aanvang op dezelfde hoogte wordt gesteld als de te betalen safe harbourpremie en de rente lening. Dit principe is tot op heden gevolgd.</p> <p>Uitgangspunt bij verzelfstandiging: dienstenvergoeding = safe harbourpremie + rente lening</p> <p>De reden dat dit principe is gekozen is om te voorkomen dat de GR een negatief resultaat zou boeken a.g.v. de kosten voor de publieke dienstverlening. Hierbij is het belangrijk om te realiseren dat de vergoeding voor de safe harbourpremie + de rente op de leningen jaarlijks in totaliteit afnemen en aflopen tot € 660.000 in 2033. Deze € 660.000 betreft de rente over de langlopende lening.</p>
-------------	---

ALGEMEEN BESTUUR GR HAVENSCHAP GRONINGEN SEAPORTS

ONDERWERP	GRONDSLAG DIENSTENVERGOEDING		
DATUM	18 september 2015		
		STATUS	☒ Ter informatie ☐ Ter advies ☐ Ter goedkeuring

	<p>Om de dienstverleningsvergoeding gelijk te kunnen stellen aan de 'safe harbourpremie' + 'rente op de lening' is in de dienstverleningsovereenkomst een artikel opgenomen waarin wordt bepaald dat de hoogte van de dienstenvergoeding in onderling overleg zal worden vastgesteld. Met andere woorden: jaarlijks kan, in onderling overleg worden bepaald dat de dienstverleningsvergoeding gelijk wordt gesteld aan de 'safe harbourpremie' en de 'rente op de lening'. Het beoogd effect hiervan is een jaarlijks nihil resultaat voor de GR.</p> <p><i>Ontwikkelingen in 2014/2015</i></p> <p>In het Algemeen Bestuur van de GR zijn informatieve vragen gesteld over de hoogte en de onderbouwing van de dienstenvergoeding en het daaraan ten grondslag liggende principe. Hoewel het gekozen uitgangspunt om dienstenvergoeding gelijk te laten zijn met de safe harbourpremie + rente lening werd herkend en onderschreven heeft het AB van de GR voor goed en helder inzicht de wens geuit de onderbouwing van de dienstenvergoeding op kostenniveau los van de koppeling aan de safe harbourpremie te kunnen beschouwen. De GR heeft derhalve aan de NV verzocht de dienstenvergoeding te onderbouwen.</p> <p>Indien in de toekomst (vanaf 2016) de onderbouwing van de dienstenvergoeding op kostenniveau de basis is voor de hoogte van de vergoeding dan zal het zeer waarschijnlijk zijn dat de GR resultaten gaat behalen. De verwachting is dat de GR enkele jaren een positief resultaat zal behalen en op een zeker moment, als de safe harbourpremie is gedaald tot een niveau onder werkelijk onderbouwde dienstenvergoeding, een negatief resultaat. Het gevolg is ook dat het resultaat van de NV in de eerste jaren lager zal uitvallen en op de lange termijn hoger zal uitvallen. Het is van belang dat de GR en de NV dezelfde intenties hebben voor wat betreft de resultaatmutaties die kunnen ontstaan wanneer van uitgangspunt 'nihil-resultaat voor de GR' gaat worden afgeweken.</p> <p>Uiteraard kunnen de kasstromen die hierdoor ontstaan worden opgevangen door onderlinge leningen dan wel kapitaalmutaties (storting/dividend). In ieder geval zal goed moeten worden nagedacht over hoe de GR aan zijn verplichtingen moet voldoen, zonder daarbij ook de vennootschap in problemen te brengen.</p> <p>De hoogte van de dienstenvergoeding is voorts ook nog fiscaal van belang. Hierop wordt nader ingegaan in de paragraaf aandachtspunten.</p> <p><i>Mogelijkheden voor vaststellen hoogte dienstenvergoeding</i></p> <p>De basis voor de onderbouwing van de dienstenvergoeding is de dienstverleningsovereenkomst. Aanvullend hierbij is het ook van belang te realiseren dat vanuit het BTW-issue (zie aandachtspunten) het de voorkeur heeft dat de dienstenvergoeding zo laag mogelijk te houden.</p> <p>Hieronder kort een overzicht van de dienstenvergoeding t.o.v. van de safe</p>
--	---

ALGEMEEN BESTUUR GR HAVENSCHAP GRONINGEN SEAPORTS

ONDERWERP	GRONDSLAG DIENSTENVERGOEDING		
DATUM	18 september 2015		
			STATUS ☒ Ter informatie ☐ Ter advies ☐ Ter goedkeuring

	harbourpremie en rente op de lening.																				
	Dienstenvergoeding						x € mln														
		2013		2014		2015															
	Opbrengsten	Budget	Realisatie	Budget	Realisatie	Budget															
	Dienstenvergoeding (nog te vorderen van GR)	€ -	€ 2,7	€ 2,4	€ 2,4	€ 2,6															
	Totaal opbrengsten	€ -	€ 2,7	€ 2,4	€ 2,4	€ 2,6															
	Kosten																				
	Rente lening GR	€ -	€ 0,7	€ 0,7	€ 0,7	€ 0,6															
	Safe harbour premie (nog te betalen aan GR)	€ -	€ 2,0	€ 1,7	€ 1,7	€ 2,0															
	Totaal kosten	€ -	€ 2,7	€ 2,4	€ 2,4	€ 2,6															
<p>De daadwerkelijk verrekenende dienstenvergoeding is gebaseerd op de hoogte van de rente op de lening en de safe harbourpremie. De werkelijke dienstenvergoeding wijkt hier echter van af.</p> <p>In de werkelijke dienstenvergoeding zijn onder andere de volgende componenten meegenomen: (bedragen ontleend aan de begroting 2014):</p> <table border="0"> <tr> <td>Exploitatiebudget NSC</td> <td>€ 0,2 mln</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Salariskosten NSC</td> <td>€ 0,9 mln</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Middelen en materialen</td> <td>€ 0,2 mln</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Afschrijvingskosten</td> <td>€ 0,7 mln</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td></td> <td>€ 2,0 mln</td> </tr> </table> <p>De bovenstaande bedragen zijn ontleend aan de begroting 2014. Toelichting per post: De exploitatiekosten en de salariskosten, van in totaal EUR 1,1 mln zijn rechtstreeks toe te rekenen aan het nautisch service centrum. De middelen en materialen betreffen met name de kosten voor hard- en software die worden gebruikt door het NSC. De afschrijvingskosten bestaan uit de afschrijving van de publieke infrastructuur.</p> <p>Zoals ook hierboven beschreven is het van belang te realiseren dat in de toekomst de werkelijke kosten van de dienstenvergoeding en de safe harbour premie uiteen zullen gaan lopen ten nadele van de GR. De oorzaken hiervan zijn een toename van de dienstenvergoeding als gevolg van kostenprijsstijgingen en een afname van de safe harbour premie.</p>							Exploitatiebudget NSC	€ 0,2 mln		Salariskosten NSC	€ 0,9 mln		Middelen en materialen	€ 0,2 mln		Afschrijvingskosten	€ 0,7 mln		Totaal		€ 2,0 mln
Exploitatiebudget NSC	€ 0,2 mln																				
Salariskosten NSC	€ 0,9 mln																				
Middelen en materialen	€ 0,2 mln																				
Afschrijvingskosten	€ 0,7 mln																				
Totaal		€ 2,0 mln																			

GRONINGEN SEAPORTS

ALGEMEEN BESTUUR GR HAVENSCHAP GRONINGEN SEAPORTS

ONDERWERP	GRONDSLAG DIENSTENVERGOEDING		
DATUM	18 september 2015		
		STATUS	■ Ter informatie ☐ Ter advies ☐ Ter goedkeuring
BIJLAGEN	1. Dienstverleningsovereenkomst; 2. Borgstellingsovereenkomst.		

DIENSTVERLENINGSOVEREENKOMST

DE ONDERGETEKENDEN:

I. De heer M. Boumans, handelend als voorzitter van en namens het **Havenschap Delfzijl/Eemshaven**, waarvan de naam zal worden gewijzigd in **Havenschap Groningen Seaports**, gevestigd te Delfzijl, kantoorhoudende te 9934 AR Delfzijl, Handelskade Oost 1 (postadres: Postbus 20004, 9930 PA Delfzijl), zijnde een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen;

en

II. De heer H.D. Post, handelend als zelfstandig bevoegd bestuurder van en namens de naamloze vennootschap: **Groningen Seaports N.V.**, statutair gevestigd te Delfzijl en kantoorhoudend te 9934 AR Delfzijl, Handelskade Oost 1 (postadres: Postbus 20004, 9930 PA Delfzijl);

hierna gezamenlijk aan te duiden als: "**Partijen**".

Partijen nemen het volgende in aanmerking:

I. Op 14 juni 2013 is de exploitatie en het beheer van de havens en de industrieterreinen van het openbaar lichaam Havenschap Delfzijl/Eemshaven, waarvan de naam zal worden gewijzigd in Havenschap Groningen Seaports (hierna: '**de GR**') verzelfstandigd, doordat per die datum de onderneming van de GR met terugwerkende kracht is ingebracht in de per die datum opgerichte naamloze vennootschap Groningen Seaports N.V. (hierna: '**Groningen Seaports NV**').

- II. De GR wenst de feitelijke uitvoering van haar publiekrechtelijke taken voor zoveel mogelijk te doen plaatsvinden door Groningen Seaports NV, door en onder leiding van de in dienst van Groningen Seaports NV aangestelde havenmeester (hierna: '**de Havenmeester**').
- III, Aan Groningen Seaports NV is door de GR een uitsluitend recht verleend voor de uitvoering van de in artikel 3 van deze Dienstverleningsovereenkomst bedoelde diensten.

Partijen komen het volgende overeen:

Artikel 1 Duur

Deze Dienstverleningsovereenkomst wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.

Artikel 2 Opzegging

- 2.1 Deze Dienstverleningsovereenkomst kan geheel of gedeeltelijk door de GR worden opgezegd:
 - 1. op het moment dat Groningen Seaports NV ophoudt de havens en industrieterreinen in het beheergebied van de GR te exploiteren;
 - 2. op het moment dat Groningen Seaports NV voorlopige surseance van betaling aanvraagt of in staat van faillissement wordt verklaard;
 - 3. op het moment dat een bij de notariële akte verleden op 14 juni 2013 ten behoeve van Groningen Seaports NV gevestigd recht van erfpacht eindigt, om welke reden dan ook;
 - 4. op het moment dat Groningen Seaports NV in verzuim is in de nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van deze Dienstverleningsovereenkomst.

Artikel 3 Inhoud opdracht

- 3.1 Groningen Seaports NV zal, voor haar rekening, bij wege van opdracht tot dienstverlening door de GR, zorg dragen voor het feitelijk (doen) uitvoeren van alle huidige en toekomstige taken binnen en in verband met het beheergebied, voor zover verband houdende met het nautisch beheer, de scheepvaart, de havens en de vaarwegen en voor zover het betreft de uitvoering van enige publiekrechtelijke taak van de GR, haar organen of organen van de Provincie Groningen, de gemeente Eemshaven en de gemeente Delfzijl. Groningen Seaports NV zal daartoe, in overleg met de GR, de Havenmeester in dienstbetrekking aanstellen.
- 3.2 Indien de functie van de Havenmeester vacant raakt bij Groningen Seaports NV, zal de directie van Groningen Seaports NV als onderdeel van deze Dienstverleningsovereenkomst een sollicitatieprocedure entameren voor de vervulling van de betreffende vacature en vervolgens een schriftelijk voorstel doen aan het Dagelijks Bestuur van de GR voor een door het Dagelijks Bestuur te formuleren bindende voordracht zijdens het Dagelijks Bestuur voor de aanstelling van de nieuwe Havenmeester door Groningen Seaports NV. Het treffen van enige disciplinaire maatregel jegens, danwel schorsing en/of ontslag van de Havenmeester vinden door Groningen Seaports NV niet plaats dan (i) met voorafgaande goedkeuring van de voorzitter van de GR danwel een plaatsvervangend voorzitter van de GR of (ii) op verzoek van de voorzitter van de GR danwel een plaatsvervangend voorzitter van de GR.

Artikel 4 Vergoeding

- 4.1 De vergoeding die jaarlijks door de GR aan Groningen Seaports NV verschuldigd is voor de werkzaamheden als omschreven in artikel 3 van deze Dienstverleningsovereenkomst zal telkenjare vóór 1 juli voor dat betreffende jaar door Partijen in onderling overleg worden vastgesteld, met als uitgangspunt dat de vergoeding gelijk zal zijn aan de integrale kostprijs van de

door Groningen Seaports NV in dit kader te verrichten diensten, vermeerderd met een door Partijen in onderling vast te stellen winst- en risico-opslag. Voor het jaar 2013 is deze vergoeding achteraf verschuldigd en wel uiterlijk op 31 december 2013. Vanaf 1 januari 2014 is deze vergoeding per jaar achteraf verschuldigd, telkens uiterlijk op 31 december van het betreffende jaar. Betaling van de vergoeding vindt plaats via verrekening in rekening-courant.

- 4.2 Groningen Seaports N.V. zal de kosten en lasten in verband met de werkzaamheden als omschreven in artikel 3 van deze Dienstverleningsovereenkomst, die van de organisatie-eenheid als bedoeld in artikel 5 lid 2 daaronder begrepen, volgens redelijke normen van kostentoerekening administreren.

Artikel 5 Publiekrechtelijke taakvervulling

- 5.1 De bevoegde organen terzake van de te verrichten publieke taken zullen tijdig de nodige mandaatbesluiten nemen en de nodige volmachten verlenen, teneinde Groningen Seaports NV en de Havenmeester in staat te stellen de in artikel 3 bedoelde taken feitelijk te kunnen (doen) vervullen.
- 5.2 Groningen Seaports N.V verbindt zich de onafhankelijke vervulling door de Havenmeester van de hem opgedragen publieke taken te eerbiedigen. De Havenmeester legt daarover op bij en krachtens de wet geregelde wijze rechtstreeks verantwoording af aan de bestuursorganen die hem de taken hebben opgedragen. Andere bij Groningen Seaports N.V werkzame personen die eveneens betrokken zijn bij de uitvoering van deze Dienstverleningsovereenkomst, zijn voor zover die werkzaamheden plaatsvinden krachtens ondermandaat eveneens rechtstreeks verantwoording verschuldigd jegens de betrokken bestuursorganen.
- 5.3 De ten behoeve van de vervulling van de publieke taken bij Groningen Seaports N.V werkzame personen zullen in een afzonderlijke organisatie-

eenheid werkzaam zijn en binnen de vennootschap kan uitsluitend de Havenmeester hen in verband met de uitoefening van die publieke taken instructies geven.

- 5.4 Het bepaalde in deze Dienstverleningsovereenkomst kan op geen enkele wijze de publieke verantwoordelijkheid van de betreffende publieke organen beperken. Indien de GR ter uitvoering van een niet te harer vrije beleidsbepaling staande beslissing in strijd handelt met de bepalingen van deze Dienstverleningsovereenkomst, zal dit niet worden beschouwd als een toerekenbare tekortkoming van de GR in de nakoming van deze Dienstverleningsovereenkomst.

Artikel 6 Eventueel uitvoering van werken

Voor zover, in verband met het bepaalde in artikel 3, werkzaamheden verricht zouden moeten worden, die zouden kunnen kwalificeren als (een opdracht tot) het (doen) verrichten van werken, zullen de GR en Groningen Seaports NV, in het bijzonder in verband met de toepasselijkheid van de dan geldende aanbestedingsregels, overleggen over de uitvoering daarvan.

Artikel 7 Geen werkzaamheden in verband met openbare wegen en riolering

Tot de taken als bedoeld in deze Dienstverleningsovereenkomst behoren uitdrukkelijk niet die in verband met het beheer van openbare wegen en de riolering.

De niet openbare wegen in het beheergebied van de GR zullen door Groningen Seaports NV, als zakelijk gerechtigde, voor haar rekening en risico worden onderhouden.

Artikel 8 Op diepte houden havens en vaarwegen

Tot de publieke taken van de GR als bedoeld in deze

Dienstverleningsovereenkomst behoort thans niet het op diepte houden van de havenbekkens en de vaarwegen in het beheersgebied van de GR.

Voor zover op enig moment geoordeeld mocht worden dat op de GR of een van haar deelnemers wel een publiekrechtelijk taak tot het op diepte houden zou rusten, zullen de GR en Groningen Seaports NV nader overleggen over de uitvoering van die dan publieke taak.

Artikel 9 Havengelden e.d.

Groningen Seaports NV exploiteert met ingang van de dag van de verzelfstandiging de havens, daaronder begrepen de havenbekkens en de kades en is dientengevolge rechthebbende op de zeehavengelden en binnenhavengelden, en al de overige inkomsten in verband met de exploitatie van de havens, die van het gebruik van de havenbekkens en de kades daaronder begrepen. Thans is de verschuldigheid en invordering daarvan ondermeer geregeld middels de Algemene Voorwaarden Zeehavengeld en Binnenhavengeld Groningen Seaports 2013. Zeehavengelden en binnenhavengelden, en alle andere inkomsten, hoe ook genaamd, die met de exploitatie verband houden (ontvangen kosten en rente daarover begrepen) zullen voor zover deze niet rechtstreeks door Groningen Seaports NV, maar door de GR van derden worden ontvangen, binnen 14 dagen na ontvangst daarvan door de GR aan Groningen Seaports NV worden voldaan. De GR doet hierbij ter zake van de uit de eerste volzin voortvloeiende verplichting afstand van eventuele verrekenings- en opschortingsrechten.

Artikel 10 Toepasselijk recht, Forumkeuze

Op deze Dienstverleningsovereenkomst is Nederlands recht van toepassing.
Eventuele geschillen tussen de GR en Groningen Seaports NV zullen in eerste
aanleg worden voorgelegd aan de bevoegde rechter te Groningen.

Aldus overeengekomen en in enkelvoud ondertekend te Delfzijl op 14 juni 2013:

Door: de GR
Voor deze:

(M. Boumans)

Door: Groningen Seaports NV
Voor deze:

(H.D. Post)

BORGSTELLINGSOVEREENKOMST

DE ONDERGETEKENDEN:

I. het rechtspersoonlijkheid bezittende openbaar lichaam: **Havenschap Delfzijl/Eemshaven**, waarvan de naam zal worden gewijzigd in: **Havenschap Groningen Seaports**, gevestigd te Delfzijl, kantoorhoudende te 9934 AR Delfzijl, Handelskade Oost 1 (postadres: Postbus 20004, 9930 PA Delfzijl), te dezer zake rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer M. Boumans, daarbij handelende ter uitvoering van het besluit van het dagelijks bestuur, en van het algemeen bestuur d.d. 14 juni 2013;
verder: de "**GR**";

en

II. de naamloze vennootschap: **Groningen Seaports N.V.**, statutair gevestigd te Delfzijl en kantoorhoudend te 9934 AR Delfzijl, Handelskade Oost 1 (postadres: Postbus 20004, 9930 PA Delfzijl), te dezer zake rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer H.D. Post;
verder: "**Groningen Seaports NV**";

hierna gezamenlijk te noemen: "**Partijen**";

NEMEN HET VOLGENDE IN OVERWEGING:

a. de deelnemers in de GR hebben besloten om de door de GR gedreven onderneming te verzelfstandigen door de onderneming in te brengen in de door de GR op te richten naamloze vennootschap: Groningen Seaports NV, een en ander volgens de bepalingen van de Verzelfstandigingsovereenkomst;

- b. zolang Groningen Seaports NV niet financieel onafhankelijk is, zal de GR zich overeenkomstig de voorwaarden als opgenomen in deze overeenkomst borg stellen voor verplichtingen van Groningen Seaports NV;
- c. Groningen Seaports NV zal haar bedrijfsvoering zo inrichten en uitvoeren dat zij op zo kort mogelijke termijn financieel onafhankelijk van de GR kan functioneren. Partijen hebben er behoefte aan om afspraken te maken aan de hand waarvan vastgesteld zal worden dat Groningen Seaports NV financieel zelfstandig is alsmede de wijze waarop naar de gewenste financiële zelfstandigheid van Groningen Seaports NV zal worden toegewerkt;

KOMEN OVEREEN ALS VOLGT:

Artikel 1 Definities

1.1 In de Overeenkomst hebben de navolgende begrippen de volgende betekenissen:

- ◆ **AVA:**
de algemene vergadering van houders van aandelen in het kapitaal van Groningen Seaports NV;
- ◆ **Annex:**
een bijlage behorende bij een Bijlage;
- ◆ **Beoogde Afbouw:**
de afbouw van de Borgtochten zoals volgend uit de curve als weergegeven op **Bijlage 1**;
- ◆ **Bestaande leningen:**
de door de GR vóór de Verzelfstandigingsdatum aangegane verplichtingen jegens Financiers met uitzondering van Société Generale en Deutsche Bank;

- ◆ **Bestuur:**
het bestuur van Groningen Seaports NV;
- ◆ **Bijlage:**
een aan de Overeenkomst gehechte bijlage, inclusief een daartoe behorende Annex;
- ◆ **Borgtocht:**
een door de GR uit hoofde van de Overeenkomst ten behoeve van Groningen Seaports NV aan een Financier te verstrekken borgtocht en "Borgtochten" wordt dienovereenkomstig uitgelegd;
- ◆ **Borgtochtenplafond:**
het maximale bedrag van de Borgtochten tezamen exclusief de Borgtochten ten behoeve van de Derivatenportefeuille Deutsche Bank en de Derivatenportefeuille Société Generale, te weten een bedrag van EUR 290.000.000,-- (zegge: tweehonderd en negentig miljoen euro);
- ◆ **Deutsche Bank:**
de naamloze vennootschap naar Duits recht Deutsche Bank AG;
- ◆ **Derivatenportefeuille Deutsche Bank:**
de overeenkomsten gesloten tussen de GR en Deutsche Bank, zoals aangegeven op het als **Bijlage 2** gehechte overzicht;
- ◆ **Derivatenportefeuille Société Generale:**
de overeenkomsten gesloten tussen de GR en Société Generale, zoals aangegeven op het als **Bijlage 3** gehechte overzicht;
- ◆ **Directiereglement:**
het voor (het bestuur van) Groningen Seaports NV van tijd tot tijd geldende directiereglement;

- ◆ **Financier:**
een verschaffer van vreemd vermogen aan Groningen Seaports NV, Deutsche Bank en Société Generale daaronder begrepen;
- ◆ **Financieringsbehoefte:**
de van tijd tot tijd bestaande behoefte aan vreemd vermogen van Groningen Seaports NV;
- ◆ **Financieringscurve:**
het totaalbedrag van de Leningen GR en de Leningen Groningen Seaports NV van tijd tot tijd aangegaan met betrekking tot de Geaccordeerde Projecten, de Vervangingsinvesteringen, de Interne Projecten en de Onvoorziene Projecten;
- ◆ **Geaccordeerde Projecten:**
de v or de Verzelfstandigingsdatum door de GR goedgekeurde projecten, een en ander zoals weergegeven op **Bijlage 4** onder categorie 1 en **Geaccordeerd Project** is een van de Geaccordeerde Projecten;
- ◆ **Herfinanciering:**
het 'oversluiten' van Bestaande leningen en Nieuwe Leningen naar Leningen Groningen Seaports NV; "**Herfinancieren**" wordt dienovereenkomstig uitgelegd;
- ◆ **Inbrengakte:**
de tussen de GR en Groningen Seaports op te maken en ten overstaan van een notaris te verlijden akte van inbreng, Partijen genoegzaam bekend;
- ◆ **Interne projecten:**
de voor de jaren 2013 tot en met 2016 begrote investeringen voor interne projecten, een en ander zoals weergegeven op **Bijlage 4** onder categorie 6 en **Intern Project** is een van de Interne Projecten;

- ◆ **Leningen GR:**
de Bestaande Leningen en de Nieuwe Leningen tezamen;
- ◆ **Leningen Groningen Seaports NV:**
de Bestaande Leningen en Nieuwe Leningen ten aanzien waarvan Herfinanciering heeft plaatsgevonden alsmede financieringen op naam van Groningen Seaports NV tot het beloop waarvan de GR zich borg heeft gesteld overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 2.3, 3.3, 4.1, 5.1, 6.1 en 7.2;
- ◆ **Leningenplafond:**
Een bedrag van € 290.000.000,-- (zegge: twee honderd negentig miljoen euro).
- ◆ **Nieuwe Leningen:**
de na de Verzelfstandigingsdatum door de GR ten behoeve van de NV aan te gane leningen, een en ander op de wijze zoals omschreven in artikel 3.1;
- ◆ **Onvoorziene Projecten:**
(i) de projecten niet zijnde de Geaccordeerde Projecten, de Vervangingsinvesteringen en/of de Interne Projecten alsook (ii) de Geaccordeerde Projecten, de Vervangingsinvesteringen en/of de Interne Projecten voor zover ten aanzien daarvan het bedrag genoemd in artikel 4.1, het bedrag genoemd in artikel 5.1 respectievelijk het bedrag genoemd in artikel 6.1 overschreden wordt;
- ◆ **Overeenkomst:**
de onderhavige overeenkomst;
- ◆ **Raad van Commissarissen:**
de raad van commissarissen van Groningen Seaports NV;
- ◆ **Société Generale:**
de naamloze vennootschap naar Frans recht Société Generale S.A.;

- ◆ **Statuten:**
de statuten van Groningen Seaports NV zoals deze van tijd tot tijd zullen luiden;
 - ◆ **Treasurystatuut:**
het voor Groningen Seaports NV van tijd tot tijd geldende Treasurystatuut;
 - ◆ **Vergoeding:**
de vergoeding voor de Borgtochten en de leningen als bedoeld in artikel 14 van de Overeenkomst;
 - ◆ **Vervangingsinvesteringen:**
de voor de jaren 2013 tot en met 2016 begrote investeringen voor vervangingen, een en ander zoals weergegeven op **Bijlage 4** onder categorie 5 en **Vervangingsinvestering** is een van de Vervangingsinvesteringen;
 - ◆ **Verzelfstandigingsdatum:**
de datum waarop de Inbrengakte ten overstaan van een notaris wordt verleden, een en ander zoals gedefinieerd en bepaald in de Verzelfstandigingsovereenkomst;
 - ◆ **Verzelfstandigingsovereenkomst:**
de tussen onder meer de Partijen gesloten Verzelfstandigingsovereenkomst, Partijen genoegzaam bekend, waar de Overeenkomst als bijlage onderdeel van uitmaakt.
- 1.2 Woorden, niet zijnde eigennamen, geschreven met een hoofdletter, hebben de betekenis als bepaald in artikel 1.1.
- 1.3 Woorden in enkelvoud hebben een overeenkomstige betekenis indien geschreven in het meervoud en omgekeerd.

Artikel 2 Bestaande Leningen

- 2.1 Conform het bepaalde in de Inbrengakte zullen de Bestaande Leningen op en per de Inbrengdatum met terugwerkende kracht tot 1 januari 2013 voor rekening en risico van Groningen Seaports NV komen. De Bestaande Leningen worden vooralsnog ten name van de GR gecontinueerd.
- 2.2 Voor zover Herfinanciering van de Bestaande Leningen vóór 1 juli 2014 niet mogelijk blijkt te zijn of naar de mening van Groningen Seaports NV niet wenselijk is, worden elk der Bestaande Leningen hierbij onder de opschortende voorwaarden van (i) een daartoe strekkend schriftelijk verzoek van Groningen Seaports NV c.q. de GR en (ii) medewerking daaraan door de respectieve contractspartijen van de GR, door middel van contractsovername door de GR overgedragen aan Groningen Seaports NV. De hiervoor onder (ii) bedoelde medewerking dient te blijken uit een schriftelijke verklaring van de respectieve contractspartijen.
- 2.3 De GR verplicht zich hierbij om zich op eerste schriftelijke verzoek van Groningen Seaports NV jegens Financiers borg te stellen voor de leningen die strekken tot Herfinanciering van de Bestaande Leningen, met inachtneming van het bepaalde in deze Overeenkomst.
- 2.4 De GR verplicht zich hierbij om zich, indien en voor zover de wederpartijen bij de Bestaande Leningen dit als voorwaarde voor het verlenen van medewerking voor de in artikel 2.2 bedoelde contractsovername stellen, op eerste schriftelijke verzoek van Groningen Seaports NV jegens Financiers borg te stellen voor de Bestaande Leningen, met inachtneming van het bepaalde in deze Overeenkomst.

Artikel 3 Nieuwe Leningen

- 3.1 Groningen Seaports NV zal na de Verzelfstandigingsdatum behoefte hebben aan financieringen die de Bestaande Leningen vervangen, of op de Bestaande Leningen aanvullende financieringen, een en ander door verhoging van de

Bestaande Leningen dan wel door het aantrekken van nieuwe leningen een en ander ten behoeve van de Geaccordeerde Projecten, de Interne Projecten, de Vervangingsinvesteringen en/of de Onvoorziene Projecten, hierna aan te duiden als: "**Nieuwe Leningen**". De GR verplicht zich hierbij om de voor Nieuwe Leningen benodigde financieringen op eerste schriftelijke verzoek van Groningen Seaports NV op eigen naam, doch voor rekening en risico van Groningen Seaports NV aan te trekken. De in de vorige volzin bedoelde verplichting van de GR geldt niet voor zover de som van de Leningen GR en de Leningen Groningen Seaports NV het Leningenplafond overschrijdt. De in de vorige volzin bedoelde verplichting eindigt op 1 juli 2014.

- 3.2 Voor zover Herfinanciering van de Nieuwe Leningen vóór 1 juli 2014 niet mogelijk blijkt te zijn of naar de mening van Groningen Seaports NV niet wenselijk is, worden elk der Nieuwe Leningen hierbij onder de opschortende voorwaarden van (i) een daartoe strekkend schriftelijk verzoek van Groningen Seaports NV c.q. de GR en (ii) medewerking daaraan door de respectieve contractspartijen van de GR, door middel van contractsoverneming door de GR overgedragen aan Groningen Seaports NV. Van de hiervoor onder (ii) bedoelde medewerking dient te blijken uit een schriftelijke verklaring van de respectieve contractspartijen.
- 3.3 De GR verplicht zich hierbij om zich op eerste schriftelijke verzoek van Groningen Seaports NV jegens Financiers borg te stellen voor de leningen die strekken tot Herfinanciering van de Nieuwe Leningen, met inachtneming van het bepaalde in deze Overeenkomst.
- 3.4 De GR verplicht zich hierbij om zich, indien en voor zover de wederpartijen bij de Nieuwe Leningen dit als voorwaarde voor het verlenen van medewerking voor de in artikel 3.2 bedoelde contractsoverneming stellen, op eerste schriftelijke verzoek van Groningen Seaports NV jegens Financiers borg te stellen voor de Nieuwe Leningen, met inachtneming van het bepaalde in deze Overeenkomst.

Artikel 4 Geaccordeerde Projecten

- 4.1 De GR verplicht zich hierbij om zich telkens op eerste schriftelijke verzoek van Groningen Seaports NV jegens Financiers borg te stellen tot 80% voor de financiering van de Geaccordeerde Projecten tot een maximumbedrag van 80% van EUR 255.000.000,-- (zegge: tweehonderd en vijfenvijftig miljoen euro) telkenmale verminderd met (i) de oorspronkelijke hoofdsom van de Bestaande Leningen en/of Nieuwe Leningen die is aangewend voor de Geaccordeerde Projecten (ii) de oorspronkelijke hoofdsom die is aangegaan voor de Geaccordeerde Projecten uit hoofde van de Leningen Groningen Seaports NV.

Artikel 5 Vervangingsinvesteringen

- 5.1 De GR verplicht zich hierbij om zich telkens op eerste schriftelijke verzoek van Groningen Seaports NV jegens Financiers borg te stellen tot 80% voor de financiering van Vervangingsinvesteringen tot een maximumbedrag van 80% van EUR 8.000.000,-- (zegge: acht miljoen euro) telkenmale verminderd met (i) de oorspronkelijke hoofdsom van de Bestaande Leningen en/of Nieuwe Leningen die is aangegaan voor Vervangingsinvesteringen (ii) de oorspronkelijke hoofdsom die is aangewend voor Vervangingsinvesteringen uit hoofde van de Leningen Groningen Seaports NV.

Artikel 6 Interne Projecten

- 6.1 De GR verplicht zich hierbij om zich telkens op eerste schriftelijke verzoek van Groningen Seaports NV jegens Financiers borg te stellen tot 80% voor de financiering van (investeringen voor) Interne Projecten tot een maximumbedrag van 80% van EUR 5.000.000,-- (zegge: vijf miljoen euro) telkenmale verminderd met (i) de oorspronkelijke hoofdsom van de Bestaande Leningen en/of Nieuwe Leningen die is aangegaan voor Interne Projecten (ii) de oorspronkelijke hoofdsom die is aangewend voor Interne Projecten uit hoofde van de Leningen Groningen Seaports NV.

Artikel 7 Verlaging Borgtochtenplafond, Onvoorziene Projecten

- 7.1 Indien een Geaccordeerd Project, Vervangingsinvestering respectievelijk een Intern Project geheel of gedeeltelijk wegvalt, zal het maximale bedrag als genoemd in artikel 4.1, 5.1 respectievelijk 6.1 worden verminderd met het bedrag waarvoor het Geaccordeerd Project, de Vervangingsinvestering respectievelijk het Intern Project geheel of gedeeltelijk is weggevallen. Het wegvallen van een Geaccordeerd Project, Vervangingsinvestering respectievelijk een Intern Project zal niet leiden tot verlaging van het in artikel 7.2 genoemde maximumbedrag.
- 7.2 Voor het aantrekken van een financiering als bedoeld in de artikelen 2,3, 4, 5, 6 en 7.1 is, voor zover nog relevant, het bepaalde in de statuten omtrent daarvoor benodigde voorafgaande goedkeuring van de AVA en/of de Raad van Commissarissen van toepassing en dient het Directiereglement in acht te worden genomen. Indien de hiervoor bedoelde benodigde goedkeuringen niet zijn vereist, dan wel indien zij wel zijn vereist alsook zijn verkregen, verplicht de GR zich hierbij om zich telkens op eerste schriftelijke verzoek van Groningen Seaports NV jegens Financiers borg te stellen voor 80% van de financiering van Onvoorziene Projecten tot een maximumbedrag van 80% van EUR 23.000.000,- (zegge: drieëntwintig miljoen euro) verminderd met (i) de oorspronkelijke hoofdsom van de Bestaande Leningen en/of Nieuwe Leningen die is aangegaan voor Onvoorziene Projecten (ii) de oorspronkelijke hoofdsom die is aangewend voor Onvoorziene Projecten uit hoofde van de Leningen Groningen Seaports NV.

Artikel 8 Regelen van (Europees) recht

- 8.1 Partijen wensen bij de totstandkoming en de uitvoering van deze Overeenkomst vanzelfsprekend volledig te handelen naar de regelen van het (Europees) recht en in het bijzonder die op het vlak van staatssteun, zoals deze van tijd tot tijd zullen gelden.
- 8.2 Indien mocht blijken dat de onverkorte en ongewijzigde uitvoering van de Overeenkomst op grond van de regelen van het (Europees) recht en in het

bijzonder die op het vlak van staatssteun, niet volledig toegestaan en/of mogelijk is, zullen Partijen in overleg treden over de gevolgen daarvan voor de in de Overeenkomst vervatte afspraken en deze afspraken in zoverre dat nodig is bijstellen, waarbij de betreffende partijen er naar zullen streven dat de uitkomsten van die afspraken materieel zoveel mogelijk gelijk zullen zijn aan de in de Overeenkomst gemaakte afspraken. Voor zover er sprake is van strijd tussen het bepaalde in dit lid en artikel 8.4, prevaleert het bepaalde in artikel 8.4.

8.3 Indien de regelen van het (Europese) recht en in het bijzonder die op het vlak van staatssteun, op enig moment wijzigen, zullen Partijen in overleg treden over de gevolgen daarvan voor de in deze Overeenkomst vervatte afspraken en deze afspraken in zoverre dat nodig is bijstellen, waarbij de betreffende partijen er naar zullen streven dat de uitkomsten van die afspraken materieel zoveel mogelijk gelijk zullen zijn aan de in de Overeenkomst gemaakte afspraken.

8.4 In overeenstemming met de thans geldende Europese regelgeving zal elk van de door de GR af te geven Borgtochten, met uitzondering van de Borgtochten die de GR zal afgeven op grond van het bepaalde in de artikelen 11 en 12, maximaal 80% belopen van iedere Lening Groningen Seaports NV.

Artikel 9 Borgtocht(voorwaarden)

9.1 Partijen verklaren zich in verband met het bepaalde in de artikelen 2.3, 2.4, 3.3, 3.4, 4.1, 5.1, 6.1 en 7.2 hierbij reeds nu voor alsdan akkoord met de als **Bijlage 5** aan de Overeenkomst gehechte tekst van de door hen alsdan te ondertekenen akte van borgtocht.

Artikel 10 Beoogde Afbouw

10.1 Groningen Seaports NV zal zich ervoor inspannen om, met inachtneming van haar doelstelling en haar taken, toe te werken naar de financiële zelfstandigheid en daarmee de Beoogde Afbouw te realiseren.

- 10.2 Groningen Seaports NV zal de in artikel 10.1 bedoelde inspanningsverplichting proactief invullen door periodiek, in elk geval als onderdeel van de rapportageverplichting als bedoeld in artikel 13, te bezien waar zij redelijkerwijs maatregelen kan treffen om de financiële zelfstandigheid Groningen Seaports NV te vervroegen.
- 10.3 De GR is bevoegd om totdat de Beoogde Afbouw is gerealiseerd, marktconsultatie(s) te doen uitvoeren om te bezien of de Beoogde Afbouw in overeenstemming is met de alsdan op grond van de bestaande marktomstandigheden gerechtvaardigde verwachtingen. Groningen Seaports NV zal aan een dergelijke marktconsultatie haar medewerking verlenen. De GR zal Groningen Seaports NV op de hoogte stellen van de resultaten van de marktconsultatie en haar in dat kader kopieën van vervaardigde rapporten/offertes doen toekomen.
- 10.4 Indien en voor zover er sprake is van omstandigheden, waaronder mede wordt begrepen de in artikel 10.3 bedoelde resultaten van een marktconsultatie alsmede het dividendbeleid van de AVA, waardoor de Beoogde Afbouw bijgesteld dient te worden, zal de meest gereede Partij de andere Partij hiervan op de hoogte stellen. Partijen treden alsdan in overleg of en in hoeverre een aanvulling of een wijziging van de Overeenkomst wenselijk en/of noodzakelijk is.

Artikel 11 Derivatenportefeuille Société Generale

- 11.1 De GR verplicht zich hierbij om zich op eerste verzoek van Groningen Seaports NV borg te stellen voor de Derivatenportefeuille Société Generale, zulks door middel van de ondertekening van de als **Bijlage 6** aan de Overeenkomst gehechte "Overeenkomst van borgtocht".

Artikel 12 Derivatenportefeuille Deutsche Bank

- 12.1 De GR verplicht zich hierbij om zich op eerste verzoek van Groningen Seaports NV borg te stellen voor de Derivatenportefeuille Deutsche Bank, zulks door middel van

de ondertekening van een akte van borgtocht waarvan de tekst gelijklopend is aan **Bijlage 5**.

Artikel 13 Informatie en rapportage

- 13.1 Groningen Seaports NV zal de GR jaarlijks, uiterlijk vóór 15 mei van elk kalenderjaar en voorts telkens wanneer de GR daarom verzoekt, aan de GR inzicht geven in:
1. de omvang van de Financieringsbehoefte respectievelijk de Financieringscurve in relatie tot het Borgtochtenplafond;
 2. de aard en omvang van de geldleningen waarvan de looptijd eindigt in het lopende en komende boekjaar en die hergefinancierd moeten worden; en
 3. de omvang van de geldleningen waarvoor door de GR Borgtochten heeft afgegeven in relatie tot de geldleningen waarvoor de GR geen Borgtochten heeft afgegeven;
 4. de aard en omvang van zekerheden die door Groningen Seaports NV aan derden zijn verstrekt.

Artikel 14 Vergoedingen

- 14.1 Groningen Seaports NV is aan de GR voor de Bestaande Leningen (met ingang van 1 januari 2013, de Nieuwe Leningen (vanaf het moment dat de GR deze aangaat en aan de NV ter beschikking stelt) en de door de GR afgegeven Borgtochten (vanaf het moment dat de GR een Borgtocht afgeeft) jaarlijks een marktconforme vergoeding verschuldigd. Voor het jaar 2013 zijn deze vergoedingen achteraf verschuldigd en wel uiterlijk op 31 december 2013. Vanaf 1 januari 2014 zijn deze vergoedingen per jaar achteraf verschuldigd, telkens uiterlijk op 31 december van het betreffende jaar. Betaling van de vergoedingen vindt plaats via verrekening in rekening-courant. Partijen zullen jaarlijks vóór 1 juli in onderling overleg de vergoedingen voor het lopende jaar vaststellen.
- 14.2 Indien Partijen er niet in slagen om vóór 1 juli in onderling overleg een of meer vergoedingen voor het lopende jaar vast te stellen, zullen de betreffende

vergoedingen dan wel zal de betreffende vergoeding bindend worden vastgesteld door drie deskundigen, welke op verzoek van één of beide Partijen zullen worden benoemd door de rechtbank Noord-Nederland, sector voor kantonzaken, locatie Groningen. De deskundigen zullen bij gewone meerderheid besluiten. De kosten voor de deskundigen worden gedragen door Partijen, ieder voor de helft.

Artikel 15 Regresrecht, Zekerheden

- 15.1 Tot meerdere zekerheid voor de nakoming door Groningen Seaports NV van terugbetalingsverplichtingen aan de GR in het geval de GR uit hoofde van een of meer Borgtochten en/of Bestaande Leningen en/of Nieuwe Leningen wordt aangesproken door een Financier, dient Groningen Seaports NV overeenkomstig het daaromtrent bepaalde in artikel 5 van de Verzelfstandigingsovereenkomst aan de GR conveniërende zekerheden te stellen.

Artikel 16 Wijziging van de derivatenportefeuilles

- 16.1 Zolang de Derivatenportefeuille Deutsche Bank op naam van de GR is gesteld, doch voor rekening en risico is van Groningen Seaports NV, is de GR niet bevoegd om zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Groningen Seaports NV (de voorwaarden ter zake van) de Derivatenportefeuille Deutsche Bank te wijzigen. Dienaangaande wordt verwezen naar het bepaalde in artikel 6A van Hoofdstuk 3 van de Inbrenngakte.
- 16.2 Vanaf het moment waarop de GR uit hoofde van een Borgtocht door Deutsche Bank of Société Generale wordt aangesproken, is Groningen Seaports NV niet bevoegd om zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de GR (de voorwaarden ter zake van) de Derivatenportefeuille Deutsche Bank en/of de Derivatenportefeuille Société Generale te wijzigen. Dienaangaande wordt verwezen naar het bepaalde in de artikelen 6A en 6B van Hoofdstuk 3 van de Inbrenngakte.

Artikel 17 Duur

- 17.1 De Overeenkomst treedt in werking op de datum van ondertekening daarvan en eindigt op het moment dat Financiers uit hoofde van de geen der Borgtochten nog rechten jegens de GR geldend kunnen maken en Groningen Seaports NV heeft voldaan aan eventuele (terugbetalings)verplichtingen die zij jegens de GR heeft doordat de GR uit hoofde van een of meer Borgtochten door een Financier en/of Bestaande Leningen en/of Nieuwe Leningen is aangesproken door een financier.
- 17.2 In afwijking van het bepaalde in artikel 19.1 is de GR bevoegd de Overeenkomst tussentijds op te zeggen in het geval dat Groningen Seaports NV in staat van faillissement is verklaard dan wel aan Groningen Seaports NV voorlopige surseance van betaling is verleend.

Artikel 18 Geschillenregeling

- 18.1 Onverminderd het bepaalde in artikel 14.2, is de geschillenregeling in artikel 14.2 van de Verzelfstandigingsovereenkomst van overeenkomstige toepassing.

Artikel 19 Overige bepalingen

- 19.1 Verplichtingen welke naar hun aard bestemd zijn om ook na het einde van de Overeenkomst voort te duren, blijven na het einde van de Overeenkomst voortbestaan.
- 19.2 Wijzigingen of aanvullingen van de Overeenkomst of de Bijlagen zijn slechts rechtsgeldig indien deze schriftelijk zijn vastgelegd en door Partijen zijn ondertekend.
- 19.3 Indien een of meer bepalingen van de Overeenkomst of de Bijlagen onverbindend zijn of worden, dan blijven de overige bepalingen onverkort van kracht. Partijen verbinden zich om de niet verbindende bepalingen te vervangen door bepalingen

die wel verbindend zijn en die zo min mogelijk – gelet op het doel en de strekking van de Overeenkomst – afwijken van de niet verbindende bepalingen.

19.4 Op de Overeenkomst is Nederlands recht van toepassing.

19.5 De Overeenkomst heeft geen derdenwerking. Aldus kunnen zich jegens geen der Partijen op enige bepaling uit de Overeenkomst beroepen.

Aldus overeengekomen en getekend in enkelvoud te Delfzijl op 14 juni 2013:

de GR

(M. Boumans)

Groningen Seaports N.V.

(H.D. Post)

Bijlagen

- Bijlage 1: Grafiek
- Bijlage 2: Derivatenportefeuille Deutsche Bank
- Bijlage 3: Derivatenportefeuille Société Generale
- Bijlage 4: Meerjaren investeringsplan 2012-2016 houdende een specificatie van de Geaccordeerde Projecten, de Interne Projecten en de Vervangingsinvesteringen
- Bijlage 5: Tekst akte van borgtocht door de GR ten behoeve van Groningen Seaports NV
- Bijlage 6: Overeenkomst van borgtocht Société Generale

HAVENVISIE 2030

GRONINGEN SEAPORTS

Voortgangsrapportage Havenvisie 2030

3 jaar na vaststelling

De toelichting

September 2015

Resultaten in de webapp: www.havenvisiegroningenseaports.com

Ontwikkel de meest duurzame Havens en Industrie

Inleiding

De Eemshaven en de haven van Delfzijl zijn de belangrijkste havens en industriegebieden van Noord Nederland, en dat willen we graag zo houden. De afgelopen 10 jaar is er veel geïnvesteerd door nieuwe economische dragers in de havens, maar heeft de bestaande industrie moeilijke jaren achter de rug en investeren in vernieuwing was moeizaam. De status van Werelderfgoed Waddenzee waaraan de havens zijn gelegen, vormen een maatschappelijke uitdaging: hoe versterken we de economische positie van de havens en industrie en behouden we werkgelegenheid in deze regio én blijft de natuur in het Werelderfgoed behouden en kunnen we deze verbeteren? Onze partners en stakeholders steunden in 2012 Groningen Seaports om in duurzaamheid als rode draad voor economische groei de oplossingen te zoeken.

In 2012 hebben we de Havenvisie opgesteld. In 2030 willen we tot de meest duurzame havens van Europa behoren. Daarom is een ontwikkelagenda opgenomen met doelen en activiteiten waarmee gericht wordt (samen)gewerkt aan groene economische groei. Dit jaar blikken we na 3 jaar voor het eerst terug. Wat hebben we bereikt? Liggen we op schema en waar is bijsturing nodig? De voortgangsrapportage is opgesteld met als doel

- a) de Havenvisie te realiseren en
- b) te bewaken en bij herhaling de voortgang te meten.

Elke 2 jaar zullen we de voortgangsrapportage uitbrengen. De voortgang van de activiteiten is via de webapp: www.havenvisiegroningenseaports.nl te bekijken.

De economische ontwikkeling hebben we als havenbeheerder en exploitant niet alleen in de hand, evenmin het tempo van een transitie naar (her)gebruik van duurzame energiebronnen en grondstoffen. We opereren in een dynamische wereld vol (on)zekerheden die een grote impact op de ontwikkeling van de havens en industriegebieden kunnen hebben. De prijs van grondstoffen en energie op de wereldmarkt, subsidies en keuzes van de overheid bepalen bijvoorbeeld in belangrijke mate de vestigingsplaats en het proces om een eindproduct te maken. Wat wij maximaal kunnen beïnvloeden is het vergroten van de concurrentiefactor door onze klanten optimaal faciliteren om hier duurzaam te kunnen ondernemen. Zodat kiezen voor duurzaamheid naast een strategische keuze ook economisch voor het bedrijf de beste keuze is. Dat is de strategie die we volgen.

Dat vraagt om een organisatie die actief aan de slag gaat met innovatie en nauw samenwerkt met partners en stakeholders om slimme oplossingen en strategieën te bedenken en te realiseren.

Draagvlak om de visie uit te kunnen voeren is essentieel. En er zijn vele partijen nodig om de Havenvisie te realiseren. De voortgangsrapportage is dan ook in nauwe samenwerking en overleg met partners tot stand gekomen.

De circulaire economie komt dichterbij

In 2012 hebben we op basis van twee lange termijnontwikkelingen met de meeste impact op het beheersgebied en Groningen Seaports de scenario's geschetst voor lange termijn toekomsten die zich kunnen voordoen. (schema scenario's uit de havenvisie). Het grijze krimp scenario domineerde sterk in 2012: Economische stagnatie, industrie op basis van conventionele grondstoffen en energiedragers, beperkte investeringsruimte, duurzaam is verlieslatend. In 2014 was een eerste verandering merkbaar richting duidelijk meer aandacht voor kennis en innovatie, aandacht voor investeringen waarin kostenbesparing en duurzaamheid samengaan en de eerste lichtpuntjes voor groei van de economie na een langjarige periode van economische stagnatie.

De economische groei lijkt anno 2015 door te zetten. Consumenten en samenleving vragen om verduurzaming, maar er is nog beperkt geld beschikbaar en nog onvoldoende concurrerend. De circulaire economie waarin steeds meer wordt geproduceerd op basis van hernieuwbare grondstoffen en reststoffen staat in de kinderschoenen, maar komt wel op gang. De weg wordt stap voor stap vrijgemaakt om toepassingen te stimuleren en te versnellen. Aanpassingen van wet- en regelgeving om knelpunten weg te nemen en subsidiering van innovaties op gebied van re-use, re-do en re-cycle zijn op alle schaalniveaus in de maak, van Europees tot regionaal. Stap voor stap wordt groene groei steeds meer een realistisch haalbaar scenario voor Groningen Seaports NV en haar klanten. Dat betekent dat er geen redenen en argumenten zijn om de visie op dit moment te herzien.

Tussenbalans 2015: Wat is er de afgelopen jaren bereikt?

Bij de vaststelling van de Havenvisie drie jaar geleden lag er een mooi product, maar was er ook de nodige scepsis. "Visies zijn vooral visioenen" aldus één van de stakeholders in 2012. 3 jaar later is de Havenvisie de strategische agenda geworden om de ambities te realiseren en de activiteiten die we als GSP zelf en nadrukkelijk met anderen uitvoeren.

Terugblikkend kan in zijn algemeenheid gezegd worden dat er hard gewerkt is en aansprekende resultaten zijn geboekt de afgelopen 3 jaar. In de regio groeit de trots om wat hier wordt bereikt en gerealiseerd zoals het grootste datacentrum van Google in West Europa, en het grootste on-shore windpark van NL met opgesteld vermogen van 276 MW en aanlanding en bouw van grootste offshore windpark Gemini met opgesteld vermogen van 600 MW. Ondanks de dossiers over aardbevingen en de sluiting van Aldel in 2013, is in de regionale en landelijke media de positieve berichtgeving over de ontwikkelingen in en rondom de Eemshaven over het algemeen toegenomen.

De gevolgen van de economische crisis zijn nog sterk voelbaar. De vervangings- en nieuwe investeringen zijn in de afgelopen periode zeer beperkt gebleven en het aantal uitkeringsgerechtigden is sterk gestegen. Bezuinigingen hebben hun tol geëist op alle niveaus. Zo heeft het Seaports Experience Centrum om jongeren te interesseren voor

technische opleidingen haar koers moeten verleggen en de locatie haar deuren moeten sluiten. Ook zijn wet en regelgeving soms zo complex gebleken dat diverse planologische bestemmingen opnieuw moesten worden opgestart.

Niet goed meetbaar, maar wel belangrijk is het gevoel dat duurzaamheid positiever en minder zweverig wordt benaderd. Ook de economische voordelen van hergebruik van reststromen en afval worden meer benadrukt. Het bedrijfsleven werkt actiever mee aan onderlinge uitwisseling van gegevens om hergebruik te stimuleren en de creativiteit en innovatiekracht lijkt toegenomen. Misschien mede dankzij de economische crisis.

De overheid moet nog krachtiger de circulaire economie stimuleren door 1) i.p.v. afvalstoffen te gaan spreken over reststoffen, 2) het hergebruik ervan als vervanging van de traditionele grondstoffen te bevorderen in aanbestedingen en 3) het snel verlenen van toestemmingen om deze reststromen, al dan niet na bewerking, her te gebruiken.

De dialoog en samenwerking met natuur- en milieuorganisaties is vertrouwenwekkend en stimulerend gebleken. Met de samenwerkingsovereenkomst Ecologie en Economie in Balans die door diverse overheden, bedrijfsleven, natuur en milieuorganisaties en Groningen Seaports is ondertekend, zijn gezamenlijk stappen geformuleerd om enerzijds natuur en milieu in en rondom het Eems estuarium te verbeteren en tegelijkertijd afspraken te kunnen maken over economische ontwikkelruimte. De komende jaren verwachten we meer resultaat te kunnen tonen van deze afspraken.

De belangrijkste tussenresultaten zijn per thema verder uitgewerkt.

Totstandkoming van de voortgangsrapportage

Omdat veel partijen nodig zijn om de Havenvisie te kunnen realiseren zijn zij ook intensief betrokken bij de totstandkoming van de voortgangsrapportage. Bij de start van het proces is een integraal voortgangsteam ingericht bestaande uit Groningen Seaports, Gemeenten Delfzijl en Eemshaven, Provincie Groningen, Samenwerkende Bedrijven Eemshaven en Natuur en Milieufederatie Groningen. De procesbegeleiding en ordening van de rapportage was in handen van de Argumentenfabriek uit Amsterdam.

- Het voortgangsteam heeft de meetmethode ontwikkeld. De resultaten en stappen van de afgelopen 3 jaar worden in beeld te gebracht, evenals de acties voor de komende 2 jaar.
- De ontwikkelagenda uit de Havenvisie is vertaald naar ambities, doelen en activiteiten en is bijgewerkt. Zij is gebundeld in 8 thema's: Economische clusters, ondernemingsklimaat, bereikbaarheid, leefomgeving, ruimte, arbeidsmarkt, kennis en communicatie.
- Op 24 maart 2015 heeft de netwerkbijeenkomst plaatsgevonden om uitleg te geven over de voortgangsmeting en medewerkers te koppelen aan thematrekkers.
- Elk thema heeft een GSP thematrekker. Zij zijn geen projecttrekker of eindverantwoordelijke, maar zij hebben de informatie over de resultaten en acties voor de komende 2 jaar opgehaald bij deskundigen van overheden en andere organisaties.

- Het voortgangsteam heeft de informatie gebundeld en heeft de voortgangsrapportage samengesteld. De belangrijkste resultaten en stappen zijn in de webapp in beeld gebracht.
- De directeur van Groningen Seaports heeft de voortgangsrapportage vastgesteld en biedt deze aan de samenwerkingspartners. De webapp en voortgangsrapportage zijn online voor iedereen beschikbaar.

Aansturing van de ontwikkelagenda

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de activiteiten ligt bij de verschillende initiatiefnemers. De initiatiefnemer die eindverantwoordelijk is voor de uitvoering neemt het initiatief en zorgt voor afstemming en overleg met stakeholders. Dit is een maatwerk aanpak en kan in wisselende samenstellingen. De stakeholders denken mee, doen mee, stimuleren en of faciliteren.

Er is geen uitvoeringsstructuur opgezet voor de aansturing. Daarvoor is de ontwikkelagenda te breed en wordt ervoor gekozen periodiek de voortgangsinformatie op te halen. In verschillende bestuurlijke overleggroepen wordt in wisselende samenstellingen over de thema's en activiteiten gesproken. Dit geeft voldoende borging om de voortgang te bewaken en zo nodig bij te sturen.

Toelichting en beoordeling van de voortgang

Thema Economische clusters

Doel: we ontwikkelen de clusters van havens en industrie

Dit zijn de speerpunten:

- Ontwikkelen van het energiecluster
- Ontwikkelen van datacluster
- Ontwikkelen van het offshore cluster
- Ontwikkelen van het cluster chemie
- Ontwikkelen van het cluster reststoffen

Waar staan we? De clusterontwikkeling komt op gang

- Vergroening van het energiecluster en de uitwisseling van energie met andere landen zijn de belangrijkste uitdagingen waar de activiteiten op zijn gericht om het energiecluster te versterken. De eerste op en overslaglocatie voor biomassa is het afgelopen jaar gerealiseerd bij Biomassacentrale Golden Raand op Oosterhorn. De Eemshaven is verder versterkt als knooppunt voor energie. Door Gemini wordt gebouwd aan het aanlandingspunt voor de elektriciteitskabel van de windparken op zee. De Wilhelminahaven is in gebruik genomen voor de kolenoverslag voor de centrale van RWE en is geschikt gemaakt voor overslag van biomassa.

- De ontwikkeling van Eemshaven zuid oost voor de vestiging van datacenters heeft resultaat gehad. Google is in 2014 gestart met de bouw van een groot datacentrum. De eerste stappen zijn gezet naar de Eemshaven Internet Exchange om het netwerk voor internationaal dataverkeer te versterken met de Eemshaven als knooppunt. Bij de aanleg van de Cobra- elektriciteitskabel naar Denemarken zal tegelijkertijd een glasvezelkabel worden aangelegd.
- De ontwikkeling van het offshorewindcluster is boven verwachting snel gegaan. De Beatrixhaven is gereed voor de op en overslag van onderdelen. Vanuit de Eemshaven zijn de afgelopen jaren diverse onderdelen met schepen vertrokken voor de bouw van windparken op zee. Tegenvaller is de stagnatie van de realisatie van een helihaven in of in de directe omgeving van de Eemshaven om de bouw, onderhoud en reparatie van de windparken op zee efficiënt te faciliteren. Er is in samenwerking met de overheden de afgelopen jaren veel gedaan om een juiste locatie te vinden. Een besluit is voorsnog uitgebleven omdat helikopterroutes conflicteren met de ambities voor de realisatie van windenergie, de wet en regelgeving complex en tegengesteld werkt en er gebrek aan draagvlak bleek voor het zoekgebied.
- Het chemiecluster op Oosterhorn heeft de afgelopen jaren beperkt geïnvesteerd maar er is door Provincie en Rijk veel geld beschikbaar gesteld voor vernieuwingen en innovatie. De sector in zijn algemeenheid heeft echter moeilijke jaren achter de rug waardoor het aantrekken van nieuwe bedrijven achter is gebleven. De vernieuwingen in de chemie zijn noodzakelijk om geen marktaandeel te verliezen aan Midden-Oosten, Amerika en Azië. Om voorop te lopen wordt vernieuwing gezocht in het ontwikkelen van nieuwe grondstoffenstromen, gebruik van reststromen en biobased materialen. De onderzoeken laten interessante perspectieven zien, maar daadwerkelijke toepassingen zijn nog niet gerealiseerd. Met name voor de biobased chemie was dat wel de verwachting.
- Bedrijven in de handel en verwerking van afval- en reststoffen worden nog te vaak beschouwd en behandeld als een tweederangs sector met ongewenste uitwassen. De sector professionaliseert zich echter al jaren op een positieve manier. Afval- en reststoffen gaan grondstoffen worden, omdat primaire grondstoffen steeds schaarser en duurder worden en gebruik en hergebruik, bewerking en opwerking duurzamer en goedkoper worden. Het reststoffencluster in Delfzijl heeft zich helaas nauwelijks ontwikkeld de laatste jaren hoewel er zeker belangstelling voor is. Er is veel ingezet op acquisitie. Het provinciaal en rijksbeleid ondersteunen en stimuleren het gebruik van reststoffen, maar in de vestigingsvoorwaarden moeten er nog stappen worden gezet.

- Meerdere bedrijven hebben de afgelopen periode bekend gemaakt dat ze tientallen miljoenen investeren in het vergroten van de productie:

Bedrijf	Project	Status	Investeringsvolume	eenheid
Chemcom bv	Bouw SRF Fabriek voor hoogwaardige meststoffen	In aanbouw	4,5 miljoen	2
PPG Chemical Industries bv	Bouw Agilon fabriek	In aanbouw	23 miljoen	10
Zeolyst	Bouw/uitbreiding Zeoliet fabriek	In aanbouw	30 miljoen	7
Phoenix	Doorstart fabriek verwerking gevaarlijk afval	In voorbereiding	8 miljoen	26
Reym TCC	Total Care Centre	In aanbouw	6 miljoen	55

Daarnaast zijn er meerdere projecten/acquisities in de pijplijn met een totaal investeringsvolume van tientallen miljoenen en worden investeringen voorbereid in de uitbreiding van de stoomleiding.

Wat zijn de belangrijkste acties voor 2015-2017

Er ligt een compleet actie- en aquisitieplan klaar voor de komende jaren als onderdeel van de uitvoering van het rapport Willems “chemiecluster op stoom”.

Thema ondernemingsklimaat

Doel: We verbeteren het ondernemingsklimaat voor bedrijven

Dit zijn de speerpunten:

- Investeren en ontwikkelen van openbare industriële infrastructuur en faciliteiten
- Verminderen van de regeldruk
- Ontwikkelen van een regionaal vestigingsbeleid
- Ondersteunen van startende ondernemers

Waar staan we? **Meer vraag naar collectieve voorzieningen**

- In de afgelopen jaren van een economische recessie heeft het thema ondernemingsklimaat gemiddeld veel aandacht gekregen. De commissie Willems heeft in 2014 in haar eindrapport en advies “Chemiecluster op stoom, actieplan chemiecluster Eemsdelta” de speerpunten verder vorm gegeven en ervoor gezorgd dat de activiteiten de komende jaren actief worden opgepakt en gerealiseerd. Onderzoek naar collectieve voorzieningen en faciliteiten in de industriegebieden heeft vanuit de economische overwegingen (kostenreductie en winstmaximalisatie) én vanuit de toegenomen duurzaamheidsambities een mooie stap voorwaarts gemaakt. De eerste ‘closed loops’ in uitbreidingen van leidingennetwerken zijn gerealiseerd. Speciaal voor deze ontwikkelingen te faciliteren heeft GSP de Utiliteiten B.V. “Seaports Connect” opgericht om de drijvende kracht te zijn in deze ontwikkeling.

- De aanleg van de buizenzone Eemshaven-Delfzijl is planologisch nagenoeg afgerond. Pas als de eerste klant zich meldt om hiervan gebruik te maken wordt over gegaan tot de daadwerkelijke aanleg.
- De clustercommissaris heeft het eerste onderzoek naar belemmeringen en administratieve druk in de regelgeving afgerond. Het advies is aangeboden aan het Ministerie van Economische Zaken om sneller vernieuwingen en innovaties door te kunnen voeren

Wat zijn de belangrijkste acties 2015-2017?

- Uitvoering van het Masterplan Utilities.

Thema Arbeidsmarkt

Doel: We stimuleren de ontwikkeling van het arbeidsaanbod

Dit zijn de speerpunten:

- Versterken van het aanbod van geschoolde arbeidskrachten
- Kansen bieden aan mensen die hulp nodig hebben op de arbeidsmarkt

Waar staan we? **Voldoende geld, maar veel meer actie nodig**

- De beschikbaarheid van goed geschoold personeel heeft meerwaarde voor de economische ontwikkeling van de regio. Ondanks het vergroten van de aantrekkelijkheid, is de afgelopen jaren er een lagere instroom op technische opleidingen, onder meer door minder leerlingen (bevolkingskrimp). Bedrijven geven aan dat zij de technische vacatures op dit moment goed kunnen vervullen. Dat klopt, op dit moment is de arbeidsmarkt ruim door de economische crisis, maar dit gaat veranderen. De grijze druk is hoog en bedrijven komen uit het dal. De verwachting is dan ook dat de komende jaren werkgevers het moeilijk zullen krijgen met de vervullen van technische vacatures (*1 Etil (2015) Ontwikkelingen en Prognoses op de Noordelijke Arbeidsmarkt 2014-2020*). Daarom is de uitdaging en urgentie groot om in de driehoek overheid – onderwijs- bedrijfsleven de knelpunten samen aan te pakken en ook op andere fronten actie te ondernemen om de beschikbaarheid van voldoende technisch geschoold personeel te behouden.
- In de regio is het aantal mensen in de uitkering in korte tijd, tussen 2013 en 2015, zeer sterk gestegen (27,5%) (info ISD Noordoost). De oorzaken liggen niet alleen in de crisis met faillissementen (o.a. Aldel) en bezuinigingen (o.a. in de zorg), maar ook in het sluiten van de sociale werkvoorziening en de Wajong regeling en het verhogen van de pensioenleeftijd. Daarnaast verdwijnt er nog steeds werk naar lage lonenlanden. De situatie is urgent. De schuldenproblematiek loopt op en een grote tweedeling in de maatschappij dreigt te ontstaan tussen mensen met en zonder werk. Positief is dat er nog steeds veel beweging is van mensen die de uitkering in- en uitstromen (jaarlijks 400). Dat zijn niet dezelfde mensen. Ook is er een grote groep die deeltijd werk verricht. In de bijstand zitten veel mensen die goed kunnen werken

en over capaciteiten beschikken, er is gezamenlijk meer actie nodig om deze mensen aan een baan te helpen.

Wat zijn de belangrijkste acties en accenten voor 2015-2017?

- Realisatie van een mobiliteitscentrum in de stad Groningen
- Opstellen van een regionale grensoverschrijdende arbeidsmarktstrategie door Noordelijke Provincies, steden en Samenwerkingsverband Noord- Nederland

Thema Ruimte

Doel: We maken en houden ruimte beschikbaar voor de groei van havens en industrie

Dit zijn de speerpunten:

- Bestaande ruimte in havens en industrieterreinen beter benutten
- Uitbreiden van beschikbare ruimte voor havens en industrie
- Verbeteren van de bescherming tegen hoogwater
- Creëren van locaties voor ontwikkelen en testen van nieuwe technologie

Waar staan we? **Voldoende fysieke ontwikkelruimte, wel meer milieu informatie nodig**

- We gaan ervan uit dat de economische doorontwikkeling van de havens en industrie tot 2030 voldoende fysieke uitbreidingsruimte heeft en houdt, ook voor de vestiging van energie-intensieve bedrijvigheid, zoals datacenters, en locaties voor het testen van nieuwe technologieën, maar de planvorming hiervoor is nog niet afgerond. De afgelopen jaren heeft ondanks grote inzet van veel partijen de planologische herbestemming voor diverse gebieden tegenslagen gekend, waardoor vertragingen zijn opgelopen. De bestemmingsruimte voor datacenters is voor een deel wel gerealiseerd. De stapeling van verschillen in regelgeving en de lange doorontwikkelingstijd zorgden voor ingewikkelde vraagstukken rondom de planvorming. In 2015 is een nieuwe start gemaakt.
- Voor de nog braakliggende terreinen is en wordt een nuttige tijdelijke invulling gezocht, bijvoorbeeld voor de landbouw, tijdelijke opslag, tijdelijke natuur of zonnepanelen. De kaderuimte voor overslag is voldoende tot 2030 omdat de openbare kades met name in de Eemshaven zijn uitgebreid. Het gezamenlijk gebruik maakt een effectievere en efficiëntere benutting mogelijk.
- De uitbreidingsruimte moet verder bestand zijn tegen hoogwater en er moet voldoende milieuruimte beschikbaar zijn en blijven. Bescherming tegen hoogwater is en wordt door de waterschappen voortvarend aangepakt en heeft de afgelopen jaren een hoge prioriteit gekregen. De komende jaren worden de eerste dijkversterkingen tussen Eemshaven en Delfzijl dan ook ter hand genomen. Ook in de Eemshaven zijn maatregelen genomen om de buitendijkse terreinen beter tegen hoogwater te beschermen en bedrijven hierover beter te informeren.
- De beschikbare milieuruimte is niet eenduidig inzichtelijk te maken. Voor geluid wordt het "plafond" vastgelegd in een contour in een bestemmingplan. Voor andere onderdelen, bijvoorbeeld emissies geldt een nationaal plafond, maar is er regionaal

een hogere ambitie. Voor geur is er een provinciaal beleid. Sneller en beter inzicht in de beschikbare milieu informatie is urgent en moet de komende jaren meer aandacht krijgen om vergunningverlening te kunnen versnellen en efficiënt met beschikbare (milieu)ruimte om te gaan (zie ook thema leefomgeving).

Wat zijn de belangrijke acties voor 2015-2017

- Ontwikkelruimte is vastgelegd in geactualiseerde bestemmingsplannen op gemeentelijk niveau en in de omgevingsvisie en structuurvisie op provinciaal niveau.
- Er is gestart met een pilot voor milieu informatie in een geografisch informatiesysteem

Thema Leefomgeving

Doel: We minimaliseren de negatieve effecten van activiteiten op de leefomgeving

Dit zijn de speerpunten:

- Minimaliseren van de uitstoot van schadelijke stoffen
- Verkleinen van de overlast voor omwonenden
- Verbeteren van de veiligheid voor omwonenden en werknemers
- Besparen op het gebruik van grond en hulpstoffen
- Verminderen van afval van haven en industrie en in de zee
- Versterken van de natuurwaarden in en om de havens en industrie

Waar staan we? **Goed op weg, maar nog een missie te volbrengen**

- De afgelopen jaren zijn de inspanningen serieus geweest, met het Ecoportscertificaat steeds als leidende methodiek voor Groningen Seaports, waarin steeds een 2 jarig programma is opgenomen om voortdurend te verbeteren op de milieuprestaties in de havens. Dit jaar is het 5^e certificaat behaald. Er wordt voorop gelopen met activiteiten om afval terug te dringen en gestaag wordt gewerkt aan een breed scala aan activiteiten die leiden tot het verminderen van emissies. Het resultaat is echter nog niet meetbaar omdat gerealiseerde activiteiten niet worden doorgerekend op resultaat en de indicatoren nog ontbreken. Een continue monitoring van de voortgang vraagt extra aandacht om inzicht te krijgen in het behalen van de doelstellingen in 2030.
- Er zijn veel onderzoeken en activiteiten gestart rondom besparing op grondstoffen door hergebruik van afval en reststromen als restwarmte en water. Er is meer informatie beschikbaar om business cases tot stand te kunnen brengen voor het sluiten van kringlopen. We verwachten hier de komende jaren meer over te zien en te horen.
- Ondanks het vaststellen van een provinciaal geurbeleid en de opgestelde e-neuzen in het industriegebied van Oosterhorn is het resultaat van deze inspanningen nog niet voldoende om de overlast van geur en stof naar omwonenden terug te dringen en in de hand te houden. Dit vraagt een gezamenlijke inzet van overheid en bedrijfsleven onder meer door een gezamenlijk klachtenafhandelingssysteem te ontwikkelen, zodat accuraat kan worden ingegrepen als er klachten binnenkomen. Daar gaat nu teveel tijd overheen.

- De inzet van overheden, natuurorganisaties en GSP natuurwaarden te versterken is de afgelopen jaren zeer groot geweest, maar heeft nog tot onvoldoende resultaat geleid met name als het gaat om de concrete verbetering van de natuurwaarden in het Eems-Dollard estuarium. De stap van praten en papier naar concrete uitvoeringsprojecten komt langzaam op gang onder meer door grensoverschrijdende belangen, complexiteit van vraagstukken, financiering en de vele stakeholders. Het perspectief voor realisatie van diverse concrete projecten in de komende 10 jaar is goed. Er is breed draagvlak en er zijn diverse verbeterprojecten met nieuwe kwelders langs de randen in voorbereiding, zoals project Marconi, de brede en de dubbele dijk tussen de Eemshaven en Delfzijl.

Wat zijn de belangrijkste acties voor 2015-2017?

- Ontwikkeling van een meet- en monitoringprogramma
- Ontwikkeling en uitbreiding van een industriewaternet, een restwaternet en een restwarmtenet
- Ontwikkeling van een natuurprogramma om de ecologie in het Eemsestuarium te verbeteren
- Ontwikkeling van een emissiereductieprogramma Eems Delta

Thema Bereikbaarheid

Doel: We verbeteren de bereikbaarheid van haven en industrie

Dit zijn de speerpunten:

- Verbeteren bereikbaarheid van havens en industrie over de weg
- Vergroten van de capaciteit van het spoorvervoer
- Vergroten van de capaciteit vervoer over water
- Verbeteren van de aansluiting van vervoersstromen
- Ontwikkelen van op en overslag capaciteit

Waar staan we? **De bereikbaarheid verbetert**

- Op gebied van logistiek wordt een verschuiving verwacht naar veel meer synchronodaal transport waar in plaats van afspraken vooraf over wijze van transport, afspraken over kosten, kwaliteit en duurzaamheid centraal staan. Hiermee krijgt de transporteur de vrijheid om op elk moment op basis van real-time informatie, flexibel en duurzaam de vervoerswijze in te zetten (Topteam Logistiek, 2011). De komende decennia zal slimmer organiseren en plannen door gebruik van internet en ICT het transport efficiënter en duurzamer worden.
- De aantrekkelijkheid van de havens voor vestiging wordt mede bepaald door een goede bereikbaarheid via meerdere logistieke modaliteiten. De bereikbaarheid van de havens over de weg is de afgelopen jaren voortvarend ter hand genomen en sterk verbeterd. De N33 is in 2013 en 2014 verdubbeld tussen Assen en de A7 en de voorbereidingen worden getroffen voor verdere verdubbeling tot Appingedam. De aanpak van de rondweg Groningen is volle gang, waarmee ook de bereikbaarheid tussen stad en Eemshaven verbetert. In Delfzijl is in de haven en industrieterrein en

op aan en afvoerwegen de capaciteit over de weg vergroot en is veel aandacht besteed aan veilige inrichting.

- Na de vernietiging van het Tracébesluit vaarwegverruiming Noordzee-Eemshaven heeft de minister in 2014 volgens planning een nieuw Tracébesluit genomen. In juli 2015 heeft de Raad van State ingestemd met vaarwegverruiming en is het Tracébesluit onherroepelijk. De uitvoering start eind 2015.
- De aanpassingen binnenvaartroute Lemmer-Delfzijl lopen volgens planning, knelpunt blijft echter verlenging van de sluis in Delfzijl. Concreet zicht op verlenging is er voorsnog niet, maar inzet van de afgelopen jaren biedt perspectief voor realisatie op termijn voor 2030. Rijkswaterstaat heeft een Mirt onderzoek in haar planning opgenomen. Met de aanpassing worden ook de binnenvaartroutes naar Duitsland en de Eemshaven verbeterd. Vooral voor volume transport (bulk en massa) biedt dit voordelen boven de weg. Er is de afgelopen jaren door gemeente Delfzijl en Groningen Seaports veel inzet gepleegd op de totstandkoming van een veerverbinding Delfzijl- Knock. Dit heeft niet tot beoogd resultaat geleid. De kosten wegen niet op tegen de baten. Ook de komende jaren wordt daarom geen resultaat verwacht.
- In de spooragenda zijn concrete stappen gezet voor de aanpassing en verlenging van het spoor Roodeschool - Borkumlijn (Eemshaven) voor personenvervoer in de Eemshaven. De komende jaren wordt realisatie verwacht en loopt daarmee volgens planning. Daarnaast is veel bereikt met de provinciale inzet op verbetering van de spoorverbinding Groningen – Bremen (wunderlinie) voor personenvervoer. De ambitie voor verbetering van het grensoverschrijdend goederenvervoer krijgt in de verkenningen steeds meer aandacht, onder andere door opname in het werkprogramma zeehavens. De aanleg van de Oostboog bij Veendam is onderdeel van onderzoek en verkenningen. Steviger inzet is de komende jaren nodig om goederenvervoer naar Duitsland via de Noord-corridor om deze op de agenda te houden en de ambitie te kunnen realiseren.
- Verdere inzet op een goederenspoorverbinding Delfzijl - Veendam lijkt vruchteloos en wordt uit de ontwikkelagenda Havenvisie gehaald. Het aandeel goederenvervoer is te dun en zal naar verwachting de komende 15 jaar niet wijzigen. Er is geen perspectief op een positieve business case, ook niet op termijn bij verbetering van goederenvervoer vanaf Veendam richting Duitsland.

Wat zijn de belangrijkste acties voor 2015-2017?

- Realisatie van de verruiming van de vaarweg Noordzee Eemshaven
- Tracébesluit voor de verdubbeling van de N33 tot aan Appingedam
- Realisatie van personenvervoer met de trein naar de Eemshaven

Thema Kennis

Doel: We verbeteren onze kennisinfrastructuur

Dit zijn de speerpunten:

- Ontwikkelen en verzamelen van nieuwe kennis die bruikbaar is voor havens en industrie
- Vertalen en verspreiden van beschikbare kennis

Waar staan we? **De samenwerking is voortvarend opgepakt**

- Voor de ontwikkeling het verzamelen van nieuwe kennis is met name ingezet op de versterking van het netwerk bedrijfsleven, Groningen Seaports en kennis en onderwijsinstellingen in de regio en in samenwerkingen daarbuiten. Vraag en aanbod van kennis hebben elkaar de afgelopen jaren dan ook steeds beter gevonden. Het onderzoeksprogramma binnen de leerstoel Havenlogistiek bij de Rijksuniversiteit Groningen heeft veel informatie en inzicht gegeven over de waarde van kleine havens binnen het grotere netwerk van grote havens en logistieke infrastructuur. De kennisvragen en opleidingsbehoefte verschuiven meer in de richting van ICT infrastructuur.
- Kennis krijgt pas waarde wanneer door delen en verspreiding ervan nieuwe toepassingen worden ontwikkeld en andere inzichten tot betere resultaten leiden. Door de krachten te bundelen wordt effectiever onderzoek gedaan en de aansluiting van onderwijsrichtingen op de behoefte van bedrijven verbeterd. Zo zijn nieuwe studierichtingen en lespakketten ontwikkeld onder andere voor wind- en procestechologie en nautiek. Kennisontwikkeling samen met andere havens wordt de komende jaren verder verkend.
- Alle ontwikkelde onderwijsattributen van het Seaports Experiencecentrum hebben een nieuwe plaats gekregen in diverse schoolopleidingen: Zoutstraat, Scheepstraat, Containerwand, Scheepsimulatoren, Eemshaven 3d vliegen.

Wat zijn de belangrijkste acties voor 2015-2017?

- Starten van nieuwe samenwerkingsinitiatieven met het havenbedrijf Rotterdam
- Verkenning naar een nieuwe opleiding Fysiek Internet door het Noorderpoortcollege

Thema Communicatie

Doel: We verbeteren onze communicatie en onze belangenbehartiging

Dit zijn de speerpunten:

- Kennismaken van een groter publiek met de havens en industrie
- Versterken van de belangenbehartiging
- Meten en rapporteren van de voortgang op duurzaamheidsdoelen

Waar staan we?

- De doelstelling binnen dit thema is niet gericht op de informatiehonger in de wereld, de snelheid waarmee deze wordt gedeeld en de voortdurende ontwikkelingen om elkaar te volgen en te beoordelen. Dit is een wezenlijk en essentieel onderdeel geworden van het dagelijkse werk van alle partners voor elk van de genoemde thema's. Op een paar punten maken we een uitzondering.
- Als groepen een bezoek brengen is de verrassing over de activiteiten in de havens en industrie over het algemeen positief. De verwachtingen over de havens en zware industrie liggen bij het gemiddelde publiek nog altijd relatief laag door onbekendheid en onwetendheid. Nog altijd wordt gedacht aan vuil en zwaar werk. Om het imago in positieve zin te versterken moeten de havens en industrie voor meerdere

doelgroepen toegankelijker, aantrekkelijker en interessanter worden om een bezoek te brengen of er te werken. Bezoekers en werknemers zijn ambassadeurs. Zij vertellen het verder met of zonder social media. Uiteraard speelt veiligheid van bezoekers een grote rol en mag het de economische ontwikkeling niet in de weg gaan staan.

- Door de aanwezigheid van zware industrie en de vestiging aan de rand van Werelderfgoed Waddenzee is duurzaamheid een belangrijk onderwerp waar voortdurend in de communicatie aandacht voor moet zijn. De indruk is dat veel van de activiteiten die hieraan bijdragen onvoldoende worden gecommuniceerd. Ook het meetbaar maken van de prestaties is een verbeterpunt.
- De zeehavens hebben allen te maken met dezelfde EU, dezelfde rijksoverheid, komen dezelfde vraagstukken tegen en dezelfde wet- en regelgeving. Afzonderlijk zijn de zeehavens soms te klein, om voor alle onderwerpen zelf de belangenbehartiging te doen. Gezamenlijk komt de boodschap duidelijker en effectiever over. De eerste stappen binnen de in 2013 opgerichte brancheorganisatie zeehavens zijn gezet om hierover de komende jaren afspraken te maken.

Wat zijn de belangrijkste acties 2015-2017?

- Educatieve en recreatieve bezoekmogelijkheden worden uitgebreid
- Binnen de brancheorganisatie zeehavens worden samenwerkingsafspraken gemaakt over belangenbehartiging en promotie
- Vaststellen van de indicatoren voor het meten van duurzaamheidsprestaties

Tot Slot

De weergegeven resultaten en de activiteiten in de voortgangsrapportage en de webapp zijn een belangrijke greep van alle stappen die door verschillende partijen zijn en worden gezet om in de regio Eemsdelta een duurzame economische groei te realiseren en werkgelegenheid te creëren en te behouden. Uiteraard is en wordt er veel meer gedaan dan de samenvatting die hier is gegeven. We hopen hiermee het vertrouwen te geven aan partners, bestuurders en stakeholders dat een goede weg is ingeslagen en voortvarend wordt gewerkt aan realisatie. Wij hebben vertrouwen in een goede samenwerking voor de toekomstige activiteiten.

Verslag openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van de GR Havenschap GSP, gehouden op 02-07-2015 van 09.00 uur tot 09.50 uur op het kantoor van Groningen Seaports, Handelskade Oost 1, te Delfzijl.

Aanwezige leden:

Provincie Groningen : P.H.R. Brouns (voorzitter), G.J. Steenbergen, J. Wolters;
Gemeente Delfzijl : J.A. Ronde, C. Buffinga, L.A. Sparreboom;
Gemeente Eemshard : H.K. Bouman, P. op 't Holt, H.G.A. Sienot, A. Spijk-van de Pol;

Afwezig: : E. Eikenaar, J.H. Menninga

Voorts aanwezig:

RvC GSP NV : B. Bruggeman, H. Roose;
Directie GSP NV : H.D. Post, R. Genee;
GR GSP : H. Doeven, secretaris a.i.;
Verslagbureau Groningen : Th. Poggemeier.

1. Opening

Dhr. **Ronde** opent deze openbare vergadering van het AB GSP en heet de aanwezigen van harte welkom. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Aanwijzing voorzitter

- a. Brief provincie Groningen inzake aanwijzing AB-leden en voordracht voorzitter (bijlage)
Notitie 2015.02961 is bijgevoegd ter vaststelling

Dhr. **Ronde** stelt vast dat niemand commentaar geeft op bovengenoemde brief en concludeert dat dhr. Brouns conform het voorstel is aangewezen als voorzitter, welke aanwijzing door dhr. Brouns met onmiddellijke ingang wordt aanvaard.

Dhr. **Brouns** bevestigt dat de heren J. Wolters en G.J. Steenbergen door PS Groningen zijn aangewezen als lid en mw. B. Kruijze als plaatsvervangend lid van het AB GSP. Voorts is dhr. E. Eikenaar door GS Groningen aangewezen als lid en mw. F.Q. Gräper-van Koolwijk als plaatsvervangend lid van het AB GSP. Dhr. Eikenaar was door privéomstandigheden verhinderd.

Dhr. **Doeven** vult aan dat ook dhr. Menninga verhinderd is.

3. Mededelingen en inkomende/uitgaande stukken

- a. Vergaderschema GR GSP 2015 van 1 mei jl.
b. Aandeelhoudersstrategie
c. Secretariaat GR

De stukken worden ter kennisgeving aangenomen en er werden geen nieuwe mededelingen gedaan.

4. Verslag van de vergadering van 19 december 2014

Verslag 2015.02962 en de actiepuntenlijst zijn bijgevoegd.

Het verslag van 19 december 2014 wordt ongewijzigd vastgesteld.

De actiepuntenlijst:

- Onderbouwing dienstenvergoeding in DB/AB: dhr. **Post** meldt dat deze spoedig (in Q3) zal worden ingediend.
- Aandeelhoudersstrategie: dhr. **Doeven** informeert dat deze in voorbereiding is. Begin 2016 zal de

- aandeelhoudersstrategie gereed zal zijn voor het traject van bestuurlijke besluitvorming.
- Herfinanciering GSP NV: dhr. **Post** meldt dat Q4 zal worden gehaald en dat het onderwerp op de agenda staat van de aansluitend te houden besloten vergadering.
- Statutenwijziging verzelfstandiging: dhr. **Post** verklaart dat deze in Q3 gereed zal zijn.
- Invulling secretariaat: dhr. **Brouns** meldt dat de invulling van het secretariaat in Q3 gereed zal komen.

5. Zaken betreffende de GR Havenschap Groningen Seaports

a. Programmaverantwoording en jaarstukken 2014 (ter vaststelling)

Notitie 2015.02963 is bijgevoegd.

Dhr. **Wolters** heeft de volgende lijst met opmerkingen en vragen aan de secretaris doen toekomen. De vragen zijn deels gebaseerd op een zienswijze die al eerder is ingediend en deels betreffen zij aanvullende vragen die in de onlangs gehouden Statenvergadering aan de orde zijn geweest:

1. Wat betekent de verder negatief oplopende waarde van het derivaat van GSP NV, in combinatie met de aangekondigde oproeping door Société Generale van de 'breaking clause' van het laatste derivaat, voor de herfinanciering van GSP NV, voor de door GSP NV zelf gestelde Financiële ratio's van GSP NV, het eigen vermogen van de NV op korte en lange termijn, de risico's voor de huidige borgstellende GR-partners en de lange termijn winstverwachting van GSP NV?
2. Vanwege fine-tuning afspraken bij de verzelfstandiging en voortschrijdend inzicht wordt beoogd om de optelsom van de dienstenvergoeding van de GR aan de NV, de safe harbourpremie die de NV betaalt aan de GR voor de borgstelling, en de jaarlijkse rentevergoeding die de GR-partners ontvangen voor de NV ter bekostiging van een eerder faillissement van het vroegere havenschap, met ingang van begroting 2016 in totaal op ca. € 0 uit te laten uitkomen. Waardoor wordt over 2014 toch een negatief resultaat voor de GR gepresenteerd? Hoe kan in de volgende jaren worden gerealiseerd dat het resultaat van de GR werkelijk op € 0 uitkomt?
3. Aangedrongen wordt op de presentatie van een lijst van geaccordeerde projecten, vervangingsinvesteringen, interne projecten en onvoorziene projecten die vallen onder de bestaande borgstelling vanuit de GR. Op welke termijn kan die lijst worden verwacht?
4. Er dient een discussie gevoerd te worden over grondverkoop vs. erfpacht van grond en wat dit betekent voor herfinanciering van GSP NV, evenals voor de exploitatie van GSP NV op langere termijn als de gronden verkocht zijn, maar onderhouden en beheerd moeten worden vanuit andere lopende inkomsten. Op welke termijn kunnen we hierover een nota verwachten? Dit is een vraag vanuit de Staten van Groningen.
5. Welke ontwikkelingen zijn er met betrekking tot nieuwe verdienmodellen en op welke termijn kan hierover nadere informatie tegemoet worden gezien?
6. Wat is de verwachting met betrekking tot de ontwikkeling van de post salarissen en sociale lasten? Deze geeft nog een oplopend beeld te zien, maar wat is de verwachting met betrekking tot deze post in het licht van de naderende beheerfase van GSP NV na de sterk expansieve fase?
7. Op welke termijn kan een nieuwe en verbeterde risico-inventarisatie tegemoet worden gezien?
8. Er dient een nadere onderbouwing worden geleverd van de dienstenvergoeding die door GSP NV aan de GR in rekening wordt gebracht.
9. De GR GSP dient met ingang van 2016 te voldoen aan de statuten waarin staat dat de begroting en de jaarrekening v r 1 april en in ieder geval zes weken voordat zij aan het AB worden aangeboden, aan Provinciale Staten dient te zijn verzonden. Dit moet geborgd worden. Kan worden toegelicht hoe dit gerealiseerd gaat worden?
10. Welke consequentie heeft het negatieve resultaat op de derivaten op het moment waarop GSP NV zonder borgstelling van de GR kan functioneren?
11. Welke projecten zijn mogelijk gemaakt door de derivatenregeling met Société General en wat is het rendement geweest op deze projecten?
12. Welke ontwikkelingen zijn er met betrekking tot de samenwerking met de commissie Willems en het chemiecluster?
13. Kan het exploitatieresultaat, zoals voorzien in de begroting voor 2015, worden onderverdeeld in een resultaat m.b.t. het grondbeheer en het resultaat op de andere bedrijfsactiviteiten?

Dhr. **Brouns** stelt vast dat sommige vragen betrekking hebben op de GR en andere op de NV. De laatste vragen raken de GR als aandeelhouder. Kan de directeur op die vragen ingaan?

Dhr. **Post** antwoordt dat momenteel de jaarrekening van de GR voorligt. Het is beter om rolvermen-
ging te vermijden.

Dhr. **Brouns** concludeert dat de vragen inzake de NV in de Algemene vergadering van Aandeelhouders aan de orde dienen te komen.

Dhr. **Sienot** meldt dat de zienswijze van de gemeente Eemsmond op de Jaarstukken 2014 inmiddels is verspreid. Het gaat hierbij om het volgende:

1. Er is geen uitvoering gegeven aan bepaalde artikelen van de GR GSP over de tijdigheid van aanlevering van de rekening en begroting. De gemeente Eemsmond verzoekt hier de benodigde aandacht aan te schenken.
2. Het is wenselijk dat de jaarlijkse rapportage over de financieringsbehoefte, de aard en omvang van geldleningen en verstrekte zekerheden op reguliere basis wordt verstrekt, zodat de GR de risico's mede kan monitoren.
3. De stand van zaken met betrekking tot externe herfinanciering van de NV, waarbij de juridische contractoverneming van de kasgeldleningen voor 1 januari 2016 zal plaatsvinden, verdient nadere toelichting.
4. Over de dienstenvergoeding, de jaarlijkse rente vergoeding van de GR aan haar participanten en de overige kosten van de GR dient in 2015 overleg tussen de GR en de NV te worden gevoerd, teneinde de GR niet met ingang van het boekjaar 2016, maar al in 2015 financieel neutrale waarden te laten boeken.

Dhr. **Buffinga** informeert dat het commentaar van de gemeente Delfzijl al formeel is ingebracht bij de secretaris. Inhoudelijk betreft dit het volgende:

1. Met ingang van 2016 dient de GR – voor zover het binnen zijn vermogen ligt – nu echt te gaan voldoen aan zijn eigen statuten waarin staat dat de begroting en jaarrekening voor 1 april en in ieder geval zes weken voordat zij aan het AB worden aangeboden aan de raden en Staten zijn verzonden;
2. De NV dient voor 1 oktober 2015 een nadere onderbouwing van de dienstenvergoeding van de NV aan de GR te leveren;
3. Door de GR is toegezegd dat ten aanzien van de rentevergoeding deelnemers over de bijdrage aan faillissement van GSP 1988 nader overleg plaats zal moeten vinden over waaruit deze betaald gaat worden: uit de reserves van de GR dan wel een bijdrage vanuit de NV. Dit overleg dient vóór 1 oktober 2015 plaats te vinden;
4. De dienstenvergoeding dient nader gespecificeerd te worden en jaarlijks voor 1 juli in onderling overleg tussen GR en NV te worden vastgesteld;
5. Vóór 1 januari 2016 dient een nieuwe risico-inventarisatie te worden uitgevoerd;
6. Vóór 1 januari 2016 dient een lijst van geaccordeerde projecten, vervangingsinvesteringen, interne projecten en onvoorziene projecten die vallen onder de bestaande borgstelling vanuit de GR, te worden opgesteld;
7. De GR dient vóór 1 oktober 2015 informatie te geven over de stand van zaken met betrekking tot de herfinanciering van de NV;

Dhr. **Brouns** resumeert dat in deze vergadering de volgende vragen beantwoord dienen te worden: de vragen ten aanzien van 1) de dienstenvergoeding; 2) de procedure voor de opstelling van de jaarrekening van de GR; 3) de budgetneutraliteit van de GR vanaf 2015; 4) de geaccordeerde projecten die vallen onder de borgstelling en 5) de risico's voor de GR in verband met de derivaten en 6) het halen van genoemde termijnen. Hij geeft het woord aan de directeur van de NV.

Dhr. **Post** antwoordt dat de onderbouwing van de dienstenvergoeding in Q3 zal worden ingediend.

Inzake de data van de aanlevering van de stukken is dit primair een zaak van de GR. Echter, zonder de stukken van de NV zijn de stukken van de GR niet op te stellen. Afgesproken is dat door de NV direct na de zomer met haar accountant een zodanige planning wordt afgesproken dat de data in de statuten kunnen worden nagekomen. Dat heeft betrekking op de Jaarrekening 2015 en de Begroting 2017.

De lijst van geborgde projecten zal worden geleverd. Overigens worden de betreffende projecten genoemd in het Meerjaren Businessplan, zoals eind vorig jaar is gepresenteerd.

Ten aanzien van de herfinanciering is de NV op koers om ervoor te zorgen dat, conform de afspraak, op 01-01-2016 herfinanciering van de NV is gerealiseerd. In die discussie past tevens de discussie over het derivaat.

Dhr. **Brouns** vraagt naar het antwoord op de vraag naar de risico's van de borgstelling en die van het

derivaat voor de GR.

Dhr. **Post** antwoordt dat de risico's van het derivaat versleuteld worden in de langetermijn financiering van GSP. Indien dat echter onverhoopt niet mocht lukken en wordt het derivaat door Société Generale 'opgezegd', is GSP prima in staat om het daarmee gemoede bedrag te betalen. Voorts is het zo dat het rendement van de projecten hierdoor niet wordt beinvloed, waardoor deze nog steeds voldoen aan de rendementscriteria zoals die recent door de RvC zijn bevestigd. Beschikbaar is momenteel een actualisatie van de stand van zaken van de projecten en gemeld kan worden dat alle projecten beter renderen dan het uitgangspunt van 6.5%. De actualisatie zal binnenkort worden aangeleverd.

Dit najaar zal de nieuwe risico-inventarisatie worden opgesteld om te bepalen of het weerstandsvermogen van GSP voldoende is om de risico's op te vangen. Afgesproken is dit elke twee jaar uit te laten voeren en daarvan verslag uit te brengen in de jaarrekening van de NV.

Dhr. **Wolters** vraagt hoe het uiteindelijke bedrag van het weerstandsvermogen tot stand komt en hoe het bedrag per risicopost wordt berekend.

Dhr. **Post** stelt voor dat het bedrijf dat de risicoanalyse uitvoert, te weten Aon, in een sessie uitlegt hoe een dergelijke analyse in elkaar steekt. De vragen zijn dan bijvoorbeeld hoe de risico's worden geinventariseerd, hoe de kans wordt ingeschat dat zo'n risico zich inderdaad voordoet, hoe de grootte van een risico wordt bepaald en hoe het totaalbedrag tot stand komt.

Dhr. **Brouns** acht dit een goed idee en stelt voor dergelijke sessies te organiseren, welk voorstel door de vergadering wordt overgenomen.

Dhr. **Sienot** verwijst naar de vierde bullit op pag. 9 bij de 'Uitkomsten inventarisatie concernrisico's' in de Jaarrekening 2014 van de GR waar staat dat "de risico's zijn verzekerd of op te vangen binnen het budget in het jaar dat het risico zich voordoet." Hij vermoedt dat hier dient te staan: "de risico's zijn *niet* verzekerd of op te vangen binnen het budget in het jaar dat het risico zich voordoet."

Dhr. **Genee** licht toe dat bij de risico-inventarisatie wordt gekeken naar die risico's die *geen* beheersmaatregel hebben. Die risico's moeten dan worden meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen. Duidelijk is dan inderdaad dat hier "niet" ontbreekt.

Dhr. **Brouns** concludeert dat de tekst als zodanig moet worden aangepast. Duidelijk is ook dat die risico's wel opgevangen kunnen worden binnen het weerstandsvermogen.

Resteert de vraag naar de budgetneutraliteit van de GR. Hiervoor geeft hij het woord aan de voorzitter van de RvC, aangezien dit mede afhankelijk is van de gang van zaken bij de NV.

Dhr. **Bruggeman** meldt dat het uitgangspunt dat aan de RvC is meegegeven budgetneutraliteit van de GR is. In het licht van de gemaakte afspraken zullen nieuwe afspraken gemaakt moeten worden om ook dat resultaat voor elkaar te krijgen. Daaraan wordt gewerkt en volgens de bestuurder kan het betreffende stuk in Q3 voorgelegd worden.

Dhr. **Brouns** informeert of de vragen die aan de orde moesten komen, gesteld en beantwoord zijn. Dat blijkt het geval te zijn. Er zijn nog een paar vragen blijven liggen, maar die komen straks in de aansluitende besloten vergadering en de aandeelhoudersvergadering aan de orde.

Vervolgens concludeert hij dat de (aan te passen) Programmaverantwoording 2014 en de bijbehorende jaarstukken zijn vastgesteld.

b. Programmabegroting 2016 GR Havenschap Groningen Seaports (ter vaststelling)

Notitie 2015.02964 is bijgevoegd.

Dhr. **Brouns** informeert of iemand vragen of opmerkingen heeft over deze concept Begroting 2016 van de GR Havenschap Groningen Seaports. Dat blijkt niet het geval, waarna hij concludeert dat deze concept begroting is vastgesteld.

6. Rondvraag

Dhr. **Ronde** informeert dat gisteren in de raad van Delfzijl een motie is ingediend die unaniem is aan-

vaard met de strekking dat de Raad niet, zoals bij andere Gemeenschappelijke Regelingen wel gebeurt, de beschikking krijgt over alle vergaderstukken van het Algemeen Bestuur van de GR Haven-schap Groningen Seaports en de rapportage die de Raad van Commissarissen deelt met de Algeme-ne Vergadering van Aandeelhouders. De Raad heeft dhr. Ronde gevraagd aandacht te vragen voor dit probleem in het AB van de GR en erop aan te dringen dat de gemeente Delfzijl in het vervolg wel de beschikking krijgt over alle openbare stukken.

Hetzelfde kan worden opgemerkt over het proces van de Havenvisie van 2030, de kanteling van grondbedrijf naar havenbedrijf, de stand van zaken van samenwerking van GSP met Bureau EZ, de Noordelijke Havenalliantie en de noordelijke Duitse havenallianties. Als hierover iets in het openbaar te zeggen valt, wil de Raad van Delfzijl daarin worden meegenomen.

Dhr. **Brouns** benadrukt dat het van belang is dat alle openbare stukken die in het AB aan de orde komen, ook aan alle raden en Staten worden gestuurd die bij deze GR zijn betrokken en verzoekt de secretaris daartoe de nodige stappen te nemen.

Het tweede punt is dat de openbare stukken die de NV opstelt en vaststelt, in bezit komen van de GR. Het is niet goed voor te stellen dat er bezwaren zouden leven bij de NV als de GR die stukken naar de raden en Staten zou sturen.

Dhr. **Post** vat de belangstelling bij raden en Staten in de stukken van de NV op als teken van positieve betrokkenheid. Daarom stelt hij voor om de tijd en moeite te nemen, wat door de NV gefaciliteerd kan worden, om één of twee keer per jaar, los van een agenda of formeel overleg, een bijeenkomst *on the spot* in de haven(s) te organiseren van ca. 2 uur over een of meerdere specifieke onderwerpen. De samenwerking in het kader van de Noordelijke Havenalliantie, Rotterdam en/of de Duitse havens zou daarvoor een uitstekend onderwerp zijn.

Een tweede actueel onderwerp zouden de plannen van Gasunie kunnen zijn en voorts de ontwikkeling van de offshore windindustrie in combinatie met het gereedkomen van de Beatrixhaven en mogelijk straks van de LNG-terminal. GSP NV is in september bereid en in staat een eerste bijeenkomst dien-aangaande te organiseren, maar de GR moet dat wel wenselijk vinden.

Dhr. **Sparreboom** antwoordt dat dit door de raad van Delfzijl, naast het tijdig en volledig aanleveren van alle openbare stukken, bijzonder op prijs gesteld zal worden.

Dhr. **Wolters** bevestigt dat dit ook voor de provincie geldt.

Dhr. **Brouns** concludeert dat afgesproken is dat alle openbare stukken ter beschikking komen van raden en Staten en dat er tevens verdiepende sessies "*on the spot*" georganiseerd gaan worden.

Dhr. **Sienot** refereert aan de positieve berichten over de LNG-aanlanding en is zeer verheugd als een en ander wordt gerealiseerd. Qua werkgelegenheid zal dit project niet veel zoden aan de dijk zetten, maar desondanks ziet hij met genoegen dat hieraan gewerkt wordt.

7. Sluiting

Dhr. **Brouns** dankt de aanwezigen voor de geleverde inbreng en sluit de vergadering om 09.50 uur.

Algemeen Bestuur van GR Groningen Seaports

Actiepunten

Vergadering	Actiepunt	Wie	Gereed
2-7-2015	Onderbouwing dienstenvergoeding in DB/AB	Directeur	Q3
	Toelichting stand van zaken Herfinanciering GSP NV	Directeur	Q3
	Statutenwijzing verzelfstandiging (veegactie)	Directeur	Q3
	Invulling secretariaat	Voorzitter	Q3
	Onderbouwing dienstenvergoeding	Directeur	Q3
	Lijst geborgde projecten	Directeur	Q4
	Risico-inventarisatie	Directeur	Q4
	Voorstel budgetneutraal resultaat van de GR	Directeur	Q3
	Openbare stukken van de GR aan de griffie(s)	Secretaris	Q2
	Verdiepende sessie voor raden en staten "On the spot"	Directeur	Q2
	Procedure opstellen jaarrekening GR 2015	Directeur	Q3
			Gereed 2016
	Aandeelhoudersstrategie	Secretaris	Q2 2016

Voorstel aan Algemeen Bestuur

Datum AB-vergadering: 1 oktober 2015

Nummer: 2015.04138

Agendapunt: 4a

Voor akkoord

Datum

Paraaf

Secretaris a.i.: H. Doeven

23 september 2015

Onderwerp: Aandeelhouderstrategie

Inleiding

Met verzelfstandiging van Groningen Seaports NV in 2013 zijn alle bedrijfsmatige en publieke activiteiten van de Gemeenschappelijke Regeling Groningen Seaports overgegaan naar GSP NV en is de GR 100% aandeelhouder van de NV geworden. In deze nieuwe situatie waarin aandeelhouders- en NV-belangen uiteen kunnen lopen, heeft de GR besloten een aandeelhoudersstrategie op te stellen waarmee de NV de ruimte heeft te ondernemen en waarmee de aandeelhoudersbelangen van GR zijn geborgd.

Voor het project zijn een stuur-, project- en klankbordgroep ingesteld. (bijlage a)

Offerte aandeelhouderstrategie

Vanwege de mogelijke gevolgen van aandeelhoudersbesluiten heeft de GR aangegeven zich in 2015 te beraden op een aandeelhoudersstrategie, die in het voorjaar 2016 ter besluitvorming aan de aandeelhouder kan worden aangeboden. (bijlage b)

Het DB heeft besloten (28 mei 2015) tenminste drie offertes aan te vragen bij externe adviesbureaus, die de GR kunnen begeleiden bij het opstellen van een aandeelhoudersstrategie. In de uitvraag is de bureaus gevraagd een offerte te doen waarin aandacht wordt besteed aan

- a. Plan van aanpak. Gevraagd is een interactief proces met alle betrokken actoren te doorlopen om tot een gedragen aandeelhoudersstrategie te komen.
- b. Inhoud. Gevraagd is aandacht te besteden aan een aantal thema's waaronder een aantal algemene doelstellingen, de publieke belangen, governance en financieel beleid.
- c. Kosten. Tot slot is een specificatie uren, tarieven en overige kosten gevraagd.

Beoordelingscriteria en weging

Er zijn vier bureaus uitgenodigd om offerte uit te brengen. De ontvangen offertes zijn beoordeeld op basis van vier criteria, die ieder afzonderlijk meewegen en wegingsfactor hadden, bij de selectie van de bureaus. De criteria en de wegingsfactoren zijn als volgt bepaald:

- Deskundigheid: Bureaus zijn beoordeeld op specifieke (materie)deskundigheid van Adviseurs en de ervaringen in zeehavens of in vergelijkbare (referentie)projecten. (wegingsfactor: 40%);

- Plan van aanpak: Beoordeeld is op welke interactieve wijze een strategie wordt opgesteld, waarbij alle stakeholders worden betrokken, terugkoppeling plaatsvindt en een haalbare planning wordt gehanteerd. (wegingsfactor: 20%);
- Senioriteit: In de selectie is beoordeeld op de bureaus in complexe processen en op alle bestuurlijke en managementniveaus een ervaren gesprekspartner zijn, met het vermogen om door te dringen tot de kern van de zaak. (wegingsfactor: 30%);
- Prijs: Beoordeling van de prijs, de gecalculeerde inzet en de tarieven (wegingsfactor: 10%).

Afwegingen bij selectie van het adviesbureau

Bij beoordeling van de ontvangen offertes is de projectgroep aan de hand van de gehanteerde criteria gekomen tot de keuze voor het bureau Emendo Capital. Bij de keuze voor dit bureau hebben de volgende afwegingen een rol gespeeld.

Deskundigheid.

Emendo Capital een bewezen track record van strategische deskundigheid op het gebied van bedrijfsvoering, governance en financieel beleid. Het bureau heeft brede ervaring met het begeleiden van strategische plannen op het snijvlak van het publieke en private domein. Emendo Capital heeft ervaring met het opstellen van de aandeelhoudersstrategie voor de GR Zeeland Seaports en daarmee met het begeleiden van overheden als aandeelhouder van een havenbedrijf.

Aanpak.

Emendo Capital is opgevallen door degelijk plan van aanpak. Na het definiëren van de aandeelhoudersbelangen voert het bureau een toetsing van de huidige status van de deelneming aan de aandeelhoudersbelangen uit. In combinatie met het anticiperen op marktontwikkelingen wordt een toetsings- en governance kader opgesteld.

Senioriteit.

Het bureau heeft bewezen thuis te zijn in complexe processen en acht zich zowel op bestuurlijk als op managementniveau in staat op basis van inhoudelijke argumentatie tot de kern van de zaak door te dringen.

Prijs:

De ureninzet van Emendo Capital wordt als realistisch beoordeeld en staat in redelijke verhouding tot de prijs.

Selectieproces:

De projectgroep heeft na presentaties van de bureaus, de keuze voorbereid en aan de Klankbordgroep voorgelegd. De groep heeft haar adhesie betuigd met de keuze voor het geselecteerde bureau en acht een snelle start van het proces wenselijk. Het DB heeft de keuze voor het bureau geaccordeerd en legt het besluit om de opdracht aan Emendo Capital te gunnen, ter besluitvorming voor aan het AB

Kosten

De kosten voor begeleiding van het proces en het opstellen van de aandeelhoudersstrategie bedragen € 65.000,- excl. BTW en inclusief onkosten (lumpsum). In het DB van voorgesteld dat de deze investering voor rekening van de GR zal worden uitgevoerd.

Voorstel:

Het algemeen Bestuur wordt gevraagd te besluiten

- de opdracht voor het opstellen van de aandeelhoudersstrategie te gunnen aan Emendo Capital en
- de investering van € 65.000,- ten laste van de GR te brengen.

Voorwaarden:

Financieel: Kosten voor GR € 65.000,- (excl. Btw).

Mandaat: Besluit AB

Bijlage: a. Organisatie
b. Planning

Bijlage a.

Organisatie

Aandeelhouderstrategie GR Havenschap Groningen Seaports

Opdrachtgever

Algemeen Bestuur GR Havenschap Groningen Seaports
Het DB heeft mandaat inzake de uitvoering van het project
Projectleider: secretaris GR

Stuurgroep:

DB: Provincie Groningen - P.H.R. Brouns
Gemeente Delfzijl - J.A. Ronde
Gemeente Eemshaven - H.K. Bouman
Secretaris: Secretaris GR - H. Doeven

Projectgroep:

Projectleider: secretaris GR - H. Doeven
Provincie: adviseur - M.P. van der Veen
Delfzijl: adviseur - H. Beukert
Eemshaven: adviseur - M. Dijkema

Klankbordgroep:

Projectleider: secretaris GR - H. Doeven
Provincie: adviseur - M.P. van der Veen
Delfzijl: adviseur - H. Beukert
Eemshaven: adviseur - M. Dijkema
GSP NV: secretaris - R.O. Gene
RvC: B. Bruggeman of H. Roose

Bijlage b.

Planning

Aandeelhouderstrategie GR Havenschap Groningen Seaports

	Datum 2015	week
Verzending offerte-aanvraag	14 juli	29
Ontvangst offertes	14 aug.	33
Beoordeling en keuze		
- Beoordelen offertes	17-18 aug.	34
- Presentatie bureaus	19-20 aug.	34
- Voorstel gunning in klankbordgroep	24 aug.	35
- Besluit stuurgroep (DB)	26 aug.	35
- Besluit gunning AB: schriftelijke ronde tot	2 sept.	36
Opdrachtverlening	11 sept.	37
Uitvoering opstellen strategie.		
- Tussenrapportage (presentatie)	13 nov.	46
- Bespreking klankbordgroep	n.t.b.*	47
- Bespreking DB, informeren AB	n.t.b.*	47
	2016	
Oplevering Aandeelhoudersstrategie (eindproduct)	15 jan.	2
Vaststelling en besluitvorming		
- Bespreking in Klankbordgroep	20 jan.	3
- Vaststelling Stuurgroep (DB)	27 jan.	4
- Verstrekken AB, colleges, raden en staten	28 jan.	4
- Presentatie aan AB, raden en staten	n.t.b.*	n.t.b.*
- Besluit college van GS en colleges van B&W	9 febr.	6
- Besluit raden en staten	maart	n.t.b.*
Besluit Algemeen Bestuur	maart	n.t.b.*
* n.t.b.: datum nader te bepalen		